

Natuurdoelanalyse

Vecht- en Beneden-Reggegebied

Colofon

Uitgave

Provincie Overijssel

Datum

28 maart 2023

Auteur

Eenheid Natuur en Milieu

Adresgegevens

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2

Postbus 10078

8000 GB Zwolle

Telefoon 038 499 88 99

Fax 038 425 48 88

provincie.overijssel.nl

postbus@overijssel.nl

Ter algemene inleiding op de Natuurdoelanalyses van de provincie Overijssel

Natuurdoelanalyses bevestigen zoals verwacht noodzaak van Ontwikkelopgave Natura 2000 en reductie van stikstofdepositie

De natuurdoelanalyses laten zien dat de natuurdoelen voor een groot deel van de Natura 2000-gebieden de komende jaren nog niet gehaald kunnen worden. Dit volgt uit stikstofberekeningen, gegevens over de natuur en veldwaarnemingen. Op basis van de Natuurdoelanalyses concluderen we het volgende.

1. Met de Ontwikkelopgave Natura 2000 moeten we onverminderd doorgaan

Met de Ontwikkelopgave Natura 2000 zijn we op koers. We voerden de afgelopen jaren al veel maatregelen in en rondom de Natura 2000-gebieden uit. De maatregelen uit de Ontwikkelopgave dragen naar verwachting bij aan het oplossen van een groot aantal knelpunten in de Natura 2000-gebieden. Doorgaan met de Ontwikkelopgave levert een onmisbare bijdrage aan het bereiken van de natuurdoelen. De programmering en uitvoering van deze maatregelen zet de provincie dan ook ongewijzigd voort. Monitoring moet uitwijzen of de effecten van de maatregelen daadwerkelijk optreden (onder meer via lopende monitoring ten aanzien van procesindicatoren, vegetatieopnames en het Subsiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer).

Ontwikkelopgave Natura 2000

Sinds 2007 werkt de provincie Overijssel samen met haar partners in en rondom de Natura 2000-gebieden aan de Natura 2000-opgave. In veel Overijsselse Natura 2000-gebieden gaat het daarbij om het aanpakken van knelpunten zoals verdroging, vermesting, verzuring, verzuiging en geïsoleerde ligging van natuurwaarden. De provincie heeft samen met partners maatregelenpakketten opgesteld om de natuur in de Natura 2000-gebieden te herstellen en waar nodig te versterken. Deze maatregelenpakketten landden in 2015 in de PAS-gebiedsanalyses en in de Natura 2000-beheerplannen. In 2015 startte de provincie Overijssel, samen met partners en omwonenden in de gebieden, gebiedsprocessen om te komen tot uitvoering van de maatregelen: de Ontwikkelopgave Natura 2000. Deze maatregelen leiden tot systeemherstel en het creëren van de juiste omgevingscondities in en rondom de Natura 2000-gebieden voor de aangewezen natuurwaarden in de gebieden. Het jaarverslag van de Ontwikkelopgave Natura 2000 geeft inzicht in de voortgang van het programma. Het jaarverslag over 2021 staat hier: [Ontwikkelopgave Natura 2000 jaarverslag \(overijssel.nl\)](#).

2. Reductie van de stikstofdepositie is nodig

De stikstofdepositie is in veel Natura 2000-gebieden zonder aanvullende maatregelen te hoog. Zoals verwacht, kunnen we de natuurdoelen voor veel Natura 2000-gebieden niet alleen met maatregelen uit de Ontwikkelopgave halen. Aanvullende maatregelen om de stikstofdepositie te verlagen zijn noodzakelijk. Dit bevestigt het belang van het opnemen van maatregelen voor stikstofreductie in het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Stikstofreductie zal samen met de andere opgaven in het PPLG én de uitvoering van de Ontwikkelopgave leiden tot het kunnen behalen van natuurdoelen in Natura 2000-gebieden en het vergroten van de biodiversiteit. Daarmee ligt de focus in Overijssel niet alleen op stikstof, maar op de aanpak van meerdere knelpunten (zoals verdroging, versnippering en verzuring) tegelijkertijd. Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft meermaals aangegeven dat een dergelijke aanpak het meest effectief is (meest recentelijk in: [Beëindigen van veehouderijen | PBL Planbureau voor de Leefomgeving](#) (3 oktober 2022)).

Stikstofreductie opgave

De daling van de stikstofdepositie die vanaf de jaren negentig optreedt is vanaf 2010 gestagneerd. Hoge stikstofdepositie leidt tot een ernstige aantasting van de structuur en het functioneren van de natuurwaarden. Vooral de cumulatieve gevolgen van vermesting (als gevolg van langdurige overbelasting en ophoping van stikstof), al of niet in combinatie met versterkte verzuring zijn doorslaggevend voor de afname van de biodiversiteit. Intensief beheer en maatregelen uit de Ontwikkelopgave zorgen voor de benodigde condities voor de natuur maar kunnen het negatieve effect van hoge stikstofdepositie (en de ophoping van stikstof in de bodem uit het verleden) niet teniet doen. Er zijn aanvullende maatregelen nodig om de stikstofdepositie te reduceren. Dit is bekend en de provincie beziet de reductie van stikstof vanuit een brede aanpak in het landelijk gebied: het Provinciaal Programma Landelijk Gebied. Daarin zijn drie onlosmakelijk met elkaar verbonden doelen opgenomen:

1. Het realiseren van natuurherstel, een robuust watersysteem en minder emissies van broeikasgassen;
2. Het behoud en de versterking van de sociaal-economische kwaliteit van het platteland;
3. Het realiseren van een toekomstbestendig perspectief voor de landbouw.

3. In een deel van de gebieden zijn ook extra natuurherstelmaatregelen nodig

Voor zeven gebieden (De Wieden, Weerribben, Bergvennen en Brecklenkampse Veld, Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek, Dinkelland, Buurserzand & Haaksbergerveen en Witte Veen) volgt uit de analyses dat ook extra natuurherstelmaatregelen nodig zijn. Het gaat bijvoorbeeld om het verbinden van natuurgebieden om de geïsoleerde ligging van habitattypen aan te pakken of om het verbeteren van de hydrologische omstandigheden. Deze maatregelen zijn we voornemens om tot uitvoering via lopende plannen, processen of programma's, zoals het Programma Natuur en/of het PPLG. Daarnaast benoemen de Natuurdoelanalyses ook kansen voor maatregelen om te komen tot extra versterking van de natuurwaarden. Bij de uitvoering van het PPLG bekijken we of we deze kansen, in combinatie met andere opgaven, kunnen verzilveren.

Samenvatting

Het voorliggende document is de Natuurdoelanalyse (NDA) voor het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied. Voor dit gebied zijn instandhoudingsdoelstellingen vastgelegd in het aanwijzingsbesluit. Deze NDA heeft tot doel om te beoordelen of het geheel aan geplande en uitgevoerde herstelmaatregelen naar verwachting leidt tot realisatie van de condities voor het bereiken van instandhoudingsdoelstellingen voor stikstofgevoelige habitats voor dit gebied. Wanneer dit niet het geval is, wordt beoordeeld of aanvullende maatregelen nodig zijn. De provincie Overijssel is voortouwnemer voor twintig Natura 2000 gebieden. Om de NDA's tijdig op te leveren zijn keuzes gemaakt. Er is gekeken naar bestaande vastliggende informatie en waar nodig wordt gebruik gemaakt van aanvullend expert judgement. Daarnaast worden beknopte tabellen, figuren en kaarten weergegeven met verwijzingen naar brondocumenten. Er wordt alleen een richting aan aanvullende maatregelen gegeven als dat aan de orde is. Het bepalen van de maatregelen en uitwerkingen daarvan vindt plaats in andere programma's en projecten.

Analyse en eindoordeel Vecht- en Beneden-Reggegebied

Het eindoordeel voor Vecht- en Beneden-Reggegebied volgt uit deze Natuurdoelanalyse in vergelijking met de referentiesituatie uit het aanwijzingsbesluit. Daarin wordt de vraag beantwoord of behoud van de natuurdoelen is geborgd en het behalen van instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 3) binnen bereik blijft of komt bij de te verwachten stikstofdepositie (hoofdstuk 4), in combinatie met andere drukfactoren en gegeven de geborgde (uitgevoerde en geprogrammeerde) natuurherstelmaatregelen (hoofdstuk 5). Het antwoord op die vraag kent drie mogelijkheden:

- 'Ja' (kortweg: de doelen worden gehaald);
- 'Ja, mits' (kortweg: verslechtering wordt voorkomen maar voor doelbereik op lange termijn is meer nodig) en
- 'Nee, tenzij' (kortweg: verslechtering valt niet uit te sluiten).

		Doel		Stikstof		Verslechtering	IHD	Restprobleem	Eindoordeel
		Oppervlakte	Kwaliteit	Overbelasting 2020	Prognose overbelasting 2030				
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	>	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Onbekend	Stikstof	Nee, tenzij
H2330	Zandverstuivingen	>	>	Matig tot sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	=	Sterk	Sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	=	=	Geen	Geen	Wordt voorkomen	Binnen bereik		Ja, mits
H3160	Zure vennen	=	>	Sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden)	=	=			Onbekend	Onbekend	Onbekend	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H4030	Droge heiden	>	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H6120	Stroomdalgraslanden	>	>	Licht tot matig	Geen tot matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie (morfologie)	Nee, tenzij
H6230	Heischrale graslanden	=	>	Matig tot sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten		Stikstof	Nee, tenzij
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	=	=	Sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H7120	Herstellende hoogvenen	=	=	Sterk	Sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H7150	Pioniersvegetaties met snavelbiezen	=	=	Matig	Geen tot matig	Niet uitgesloten	Binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	=	=	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H9190	Oude eikenbossen	>	>	Matig tot sterk	Matig	Niet uitgesloten	Binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H91E0C	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>	>	Geen tot matig	Geen tot matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H91F0	Droge hardhoutoibossen	=	=	Geen	Geen	Wordt voorkomen	Binnen bereik		Ja

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:
 = Behoudsdoelstelling;
 > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling;
 G Goede kwaliteit;
 M Matige kwaliteit;
 ? Onbekend

Trend in oppervlakte of kwaliteit:
 + Positieve trend;
 - Negatieve trend;
 = Stabiele trend;
 ? Trend onbekend;

Conclusie en eventueel benodigde aanvullende maatregelen

17 stikstofgevoelige habitats in Vecht- en Beneden Reggegebied zijn beoordeeld met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoelstellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Een richting voor nieuwe (herstel)maatregelen wordt gegeven in hoofdstuk 8.

Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat om de drukfactoren stikstof en hydrologie.

Voor wat betreft stikstof zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het gebied verder omlaag te brengen.

Oplossingen moeten worden gezocht in het integraal aanpakken van de problematiek, waarbij, en dat is feitelijk niet nieuw, verdroging, verzuring en vermessing tegelijk worden aangepakt.

Een tweetal voorbeelden:

- Het Eerder Achterbroek en het Junnervlier. Verplaatsing van een aantal boerenbedrijven, het dempen van een aantal sloten en het verhogen van de bodem van de Bevert kan hier zorgen voor echt systeemherstel en kwaliteitsverbetering en uitbreiding van alluviaal bos en aanliggende leefgebieden als Lg06 en Lg08).
- Inrichting van de Eerderhooilanden in 2023 zal ook leiden tot systeemherstel in het Reggedal (aansluitend op het Eerder Achterbroek en het Junnervlier) en een kwaliteitsverbetering voor het aanwezig alluviale bos en de leefgebieden daar (dotterbloemgrasland en de nat, matig voedselrijke graslanden).

Verder is het Vechtheil bepalend voor een aantal grondwaterafhankelijke habitattypen in het winterbed. Maar ook van belang voor voldoende dynamiek waarbij gronden met stroomdalgraslanden regelmatig inunderen. De Vecht ligt nu diep ingesleten in het dal, zorgt voor een drainerende werking en in combinatie met het gevoerde heilbeheer voor een afgevlakte dynamiek. Waterschap Vechtstromen is bezig met het herzien van het Koersdocument (waar naartoe met de Vecht?). Dit is het moment om het heilbeheer met het oog op de aanwezig natuur- en landschapswaarden in het Vechtdal goed te regelen.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	8
1.1 Uitgangspunten natuurdoelanalyse	8
1.2 Samenhang natuurherstelmaatregelen met het stikstofspoor	9
1.3 Opbouw natuurdoelanalyse	10
Hoofdstuk 2: Kenschets Vecht- en Beneden-Reggegebied	11
Hoofdstuk 3: Instandhoudingsdoelstellingen en omgevingscondities	13
Hoofdstuk 4: Drukfactoren	15
4.1 Hydrologie, beheer en inrichting	15
4.2 Stikstofdepositie	17
Hoofdstuk 5: Overzicht herstelmaatregelen	32
5.1 Van beheerplan tot uitvoering: Ontwikkelopgave en gebiedsprocessen	32
Hoofdstuk 6: Beoordeling verwacht effect natuurherstelmaatregelen	37
6.1 Monitoring	37
6.2 Expertoordeel	38
Hoofdstuk 7: Conclusie	41
7.1 Synthese	41
7.2 Lange termijn en toekomstperspectief	41
7.3 Eindoordeel	42
Hoofdstuk 8: Richting nieuwe (natuurherstel)maatregelen	45
Referenties	46
Bijlage 1: Instandhoudingsdoelstellingen en omgevingscondities vanwege 'Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden'	47

Hoofdstuk 1: Inleiding

Dit document is de 'Natuurdoelanalyse Vecht- en Beneden-Reggegebied' voor het gelijknamige Natura 2000-gebied.

Deze analyse is opgesteld naar aanleiding van het Programma Stikstofreductie en Natuurverbetering (PSN)¹. Hierin staat dat voor ieder Natura 2000-gebied met stikstofgevoelige habitattypen en leefgebieden van soorten (hierna tezamen: habitats) een natuurdoelanalyse (NDA) wordt opgesteld. Zo ook voor het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied. Een NDA heeft tot doel om voorafgaand aan de vaststelling van het PSN (*ex ante*) te beoordelen of het geheel aan geplande en reeds in uitvoering zijnde maatregelen naar verwachting leidt tot realisatie van de condities voor het bereiken van instandhoudingsdoelstellingen voor stikstofgevoelige habitats voor het betreffende Natura 2000-gebied. Wanneer dit niet het geval is, wordt beoordeeld of aanvullende maatregelen nodig zijn. Deze aanvullende maatregelen brengen we tot uitvoering via het gebiedsplan (gebiedsgerichte aanpak), (de tweede fase van) het Programma Natuur en/of via de herziening van de Natura 2000-beheerplannen. Anders dan in het beheerplan, richten de natuurdoelanalyses zich alleen op stikstofgevoelige habitats. Niet stikstofgevoelige habitats en maatregelen daarvoor komen aan bod in het beheerplan.

Volgens het PSN bevatten de natuurdoelanalyses daartoe, op basis van beschikbare gegevens en de meest recente wetenschappelijk inzichten, in ieder geval de volgende onderdelen:

- Informatie over de huidige mate van het bereiken van instandhoudingsdoelstellingen;
- De condities die nodig zijn om instandhoudingsdoelstellingen te realiseren;
- De huidige toestand van deze condities (actuele drukfactoren);
- Een overzicht van lopende en/of geplande maatregelen gericht op het verminderen van de drukfactoren en de verwachte effecten hiervan;
- Een overzicht van nog te verwachten resterende drukfactoren (na eerste maatregelpakket) en de richting van aanvullende maatregelen om dit op te lossen.

De NDA moet volgens het PSN onderstaande 'hoofdvraag' beantwoorden; het zogenoemde eindoordeel. Voor het eindoordeel geeft het PSN drie mogelijkheden:

Leiden de maatregelen tot het tegengaan van verslechtering én bereiken instandhoudingsdoelstellingen?	
Ja	De natuurdoelanalyse levert in dit geval de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen realisatie van de instandhoudingsdoelstelling mogelijk maakt door het op orde brengen van de condities daarvoor. Deze uitkomst bevestigt het maatregelenpakket en biedt basis voor verdere uitwerking van maatregelen in gebiedsplannen.
Ja, mits	De natuurdoelanalyse levert de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, verslechtering weliswaar voorkomt, maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling op lange termijn. Dit leidt tot verdere verkenning van aanvullende maatregelen. Dat kunnen zowel bronmaatregelen zijn als natuurherstelmaatregelen.
Nee, tenzij	De natuurdoelanalyse levert een ecologische beoordeling van het pakket maatregelen waaruit blijkt dat met vastgestelde maatregelen verslechtering niet valt uit te sluiten. De natuurdoelanalyse maakt in dat geval duidelijk wat de knelpunten zijn.

1.1 Uitgangspunten natuurdoelanalyse

De provincie Overijssel is voortouwnemer voor twintig Natura 2000-gebieden waarvoor we een natuurdoelanalyse opstellen. De tijd om deze natuurdoelanalyses op te stellen is beperkt. Voor de inhoud van de natuurdoelanalyses maken we daarom keuzes. De belangrijkste keuzes betreffen de volgende:

- De natuurdoelanalyses baseren we op feiten die vastliggen in bestaande informatie. Nieuwe onderzoeken of data-analyses voeren we niet uit voor deze versie van de natuurdoelanalyses.
- Daar waar feiten uit informatie te kort schieten baseren we ons op *expert judgement* van ecologen in dienst van de provincie. Ook vragen wij ecologen van de desbetreffende terreinbeherende organisatie(s) de natuurdoelanalyse te beoordelen en waar nodig aan te vullen met een expertoordeel en/of informatie.
- De natuurdoelanalyses gaan alleen over stikstofgevoelige habitats (habittypen en/of stikstofgevoelige delen van leefgebieden).

¹ [Structurele stikstofaanpak vastgesteld en in uitvoering](#)

- De natuurdoelanalyses zijn beknopte rapportages met tabellen, figuren, kaarten en verwijzingen naar brondocumenten.
- De natuurdoelanalyses geven alleen een richting aan aanvullende maatregelen indien deze aan de orde zijn. Het bepalen van de maatregelen en uitwerking daarvan vindt plaats in andere programma's en projecten (zoals het PSN, het Nationaal/Provinciaal Programma Landelijk Gebied, de gebiedsgerichte aanpak stikstof, het Programma Natuur of de tweede generatie beheerplannen).
- De natuurdoelanalyses stemmen we beperkt af met gebiedspartners (zie hiervoor). Alle natuurdoelanalyses gaan formeel ter inzage in het kader van een wijziging van het PSN en als onderdeel van het gebiedsplan. Daarop is inspraak mogelijk van eenieder. Indien nieuwe maatregelen aan de orde zijn, dan komen we met onze partners en belanghebbenden tot een uitwerking van die maatregelen via de hiervoor genoemde programma's/projecten.

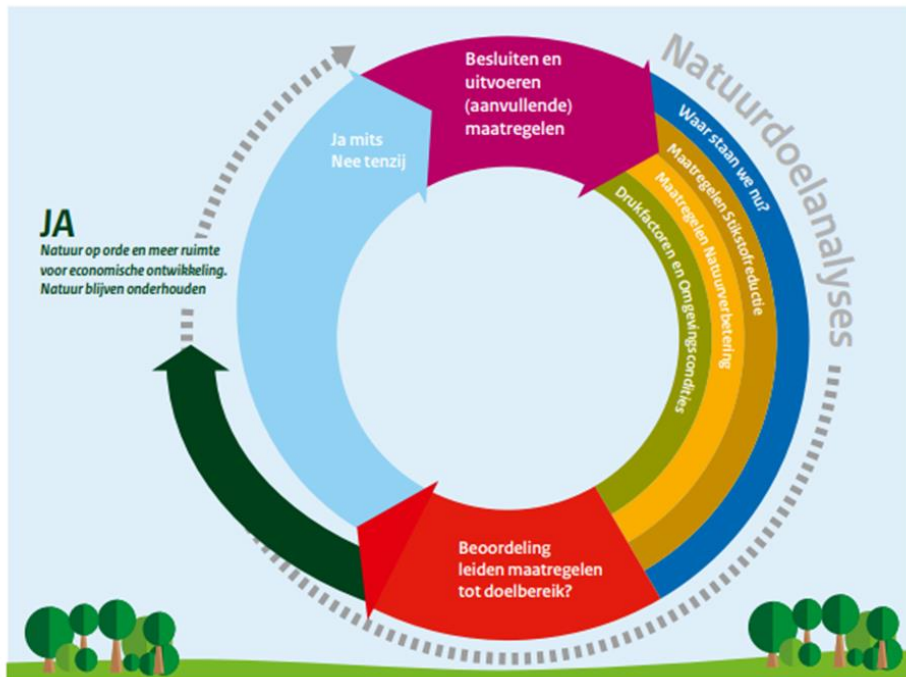
1.2 Samenhang natuurherstelmaatregelen met het stikstofspoor

De effectiviteit van natuurherstelmaatregelen is veelal afhankelijk van de (over)belasting met stikstof. In deze paragraaf wordt kort procesmatig weergegeven hoe in het vervolgproces rekenschap wordt gegeven aan deze samenhang. Bij het oordeel dat in deze natuurdoelanalyse is opgenomen wordt uitgegaan van de stikstofdepositieontwikkeling die in AERIUS 2022 is opgenomen. Dit betekent dat alleen vastgesteld beleid en geborgde stikstofbronmaatregelen zijn meegenomen in de prognoses van de stikstofdepositieontwikkeling. Daarnaast kan in de natuurdoelanalyses een doorkijk worden gegeven naar hoe het oordeel zich kan ontwikkelen wanneer ook verwachte, aanvullende stikstofreductiemaatregelen hierbij betrokken worden. Het gaat dan met name om de maatregelen die getroffen zullen worden om de wettelijke omgevingswaarden voor stikstofreductie te realiseren. Deze doorkijk biedt daarmee ook input voor handelingsperspectief en laat zien of er verdere aanvullende herstelmaatregelen en/of stikstofbronmaatregelen nodig zijn om een tijdige stikstofdepositiedaling op locatie zeker te stellen.

Het oordeel in de natuurdoelanalyse, en eventueel de doorkijk en het handelingsperspectief, zijn een belangrijk onderdeel in de gebiedsplannen (en daarmee programma Stikstofreductie en Natuurverbetering) waarvan uiterlijk 1 juli 2023 een eerste versie gereed moet zijn. In de gebiedsplannen worden onder andere regionale doelen voor stikstofreductie opgenomen. Het tegengaan van verslechtering en het verbeteren van instandhoudingsdoelstellingen staat centraal bij de uitwerking van deze doelen. Op basis van het gebiedsplan worden er afspraken tussen Rijk en provincies gemaakt over de bijbehorende verantwoordelijkheden, maatregelen en middelen. Gebiedsplannen vormen input voor de gebiedsprogramma's in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Na oplevering van de gebiedsprogramma's zullen deze getoetst (door in ieder geval de Ecologische Autoriteit), doorgerekend en beoordeeld worden.

De natuurdoelanalyses en gebiedsplannen (en vervolgens gebiedsprogramma's) zijn onderdeel van een cyclisch proces. Daarmee wordt ervoor gezorgd dat de informatie aanwezig is om bij vaststelling van maatregelen te komen tot een balans tussen maatregelen voor natuurherstel en stikstofreductie die aansluit bij de ecologische randvoorwaarden en gevoeligheid van de effectiviteit van de natuurherstelmaatregelen voor daadwerkelijke daling van stikstofbelasting. Wanneer in het gebiedsplan, mede op basis van de uitkomsten van de natuurdoelanalyses, aanvullende maatregelen worden opgenomen en de uitvoering van deze maatregelen geborgd is, dan kunnen de verwachte effecten van deze maatregelen worden betrokken bij een nieuw oordeel op basis van de aanvullende maatregelen (bijvoorbeeld in een volgende cyclus natuurdoelanalyses). Onderstaande figuur geeft het cyclische proces van beoordeling weer:

Figuur 1: Cyclisch proces natuurdoelanalyses

1.3 Opbouw natuurdoelanalyse

Deze natuurdoelanalyse voor Vecht- en Beneden-Reggegebied is als volgt opgebouwd:

Na de Inleiding geeft hoofdstuk 2 een korte schets van de kenmerken van Vecht- en Beneden-Reggegebied. In hoofdstuk 3 benoemen we de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied, waarbij ook ingegaan wordt op de gewenste en huidige omgevingscondities. Hoofdstuk 4 bevat een analyse en beoordeling van de drukfactoren. Hoofdstuk 5 geeft een overzicht van de geplande, vastgestelde en/of uitgevoerde natuurherstelmaatregelen en in hoofdstuk 6 volgt een (*ex ante*) beoordeling van die natuurherstelmaatregelen. In hoofdstuk 7 is een synthese en conclusie getrokken over het gebied en de natuurdoelen. Tot slot geeft hoofdstuk 8 een doorkijk naar eventueel benodigde aanvullende maatregelen.

Hoofdstuk 2: Kenschets Vecht- en Beneden-Reggegebied

Het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied (Tabel 1 en Figuur 2) ligt in twee zeer verschillende landschappen: in het rivierengebied (uiterwaarden van de Vecht en de Beneden-Regge) en op de hogere zandgronden (Boswachterij Ommen, Beerze, het landgoed Junne en de Archermer- en Lemelerberg). De hogere zandgronden zijn van nature inrijgebieden, zuur en voedselarm, langs Vecht en Regge komen bodemtypes voor die onder invloed van grondwater zijn ontstaan en van nature matig voedselarm tot voedselrijk zijn. De Overijsselse Vecht is een kleine regenrivier waarin het verleden transport van zand plaatsvond door erosie en sedimentatie. De rivier is hier niet bedijkt en er zijn reliëfrijke rivierduinen, hoge oeverwallen en oude meanders. De rivier is, onder andere bij de koelanden van Junne en Arriën, rechtgetrokken, er zijn stuwen in aangebracht en het zomerbed is verdiept en verbreed. Inundaties met rivierwater zijn daardoor afgenomen evenals nieuwe zandafzettingen. De Regge is een kleine laaglandrivier in het oostelijk zandgebied. De Regge ligt ook te diep in het landschap en met hulp van stuwen wordt landbouwkundig peil gehanteerd. Langs de Vecht en in zekere mate ook langs de Regge bevinden zich oude meanders in verschillende stadia van verlanding, rivierduinen, natte en droge schraalgraslanden (waaronder stroomdalgraslanden), ruigten, struwelen gedomineerd door sleedoorn, heiderestanten met jeneverbesstruweel en loofbos. In de ongestoorde kronkelwaarden is een grote verscheidenheid aan milieuomstandigheden die worden bepaald door hoogteligging, vochtigheid, voedselrijkdom, kalkgehalte, expositie en microklimaat. Het dekzandgebied is een groot complex van (voormalige) landbouwgronden, naald- en loofbossen, heiden, stuifzanden en vennen. Het grootste deel van de heiden bestaat uit droge struikheibegroeiingen. In laagten komen natte heiden met dophei en soms veenmossen voor. Plaatselijk komen vochtige, schrale graslanden voor waarin klokjesgentiaan en borstelgras kenmerkend zijn. In Beerze liggen daarnaast een gaaf kamduin en uitgebreide veenputtencomplexen op schijngrondwaterspiegels. Ten zuiden van Vecht liggen verschillende grote en kleine hoogveenplateau's. Deze bijzondere en natte systeempjes liggen hoog in het uitgestoven dekzandlandschap. Op de hogere gronden ten oosten van de Regge komen goede voorbeelden van zure vennen voor. Landgoed Eerde bestaat uit oud kampenlandschap en jongere heideontginningen met heiderestanten en jeneverbessen. De Archermer en Lemelerberg bestaan uit gestuwde rivierzanden en dekzanden. Hier komt droge heiden, jeneverbesstruweel, hellingveentjes en stuifzand voor².

Het natuurgebied Vecht en Beneden Regge is als gevolg van ontginningen in de loop der jaren steeds geïsoleerder komen te liggen ten opzichte van andere natuurgebieden. Doordat daarnaast binnen het gebied veel bos is aangeplant en is opgeslagen, is versnippering nu een belangrijk knelpunt. Veel van de Natura 2000 habitattypen in het gebied hebben een klein oppervlak en liggen geïsoleerd van elkaar.

Voor een uitgebreide gebiedsbeschrijving zie Hoofdstuk 2 van het Natura 2000-beheerplan (2017) van Vecht- en Beneden-Reggegebied (zie: [39. Vecht- en Beneden-Reggegebied - BIJ12](#)). In paragraaf 2.2 van dat plan is de landschapsecologische systeemanalyse (LESA) van Vecht- en Beneden-Reggegebied opgenomen³.

Tabel 1: Gegevens Vecht- en Beneden-Reggegebied (bron: www.natura2000.nl)

Gebiedsnummer	39
Status	Habitatrichtlijn
Gemeente	Hardenberg, Hellendoorn, Ommen, Twenterand
Sitecode HR	NL9801017
Totale oppervlakte (ha)	4105
Oppervlakte HR (ha)	4105

² [Vecht- en Beneden-Reggegebied | natura 2000](#)

³ De LESA is ook opgenomen in paragraaf 3.1.1 van de laatst vastgestelde PAS-gebiedsanalyse (2017). Zie: [Vecht- en Beneden-Reggegebied : Gebiedsanalyse | natura 2000](#).

Figuur 2: Ligging van N2000-gebieden in Overijssel. Vecht- en Beneden-Reggegebied aangegeven met cirkel (bron: www.natura2000.nl)

Hoofdstuk 3: Instandhoudingsdoelstellingen en omgevingscondities

Onderstaande Tabel 2 bevat een overzicht van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied, de kwaliteit en het areaal van de habitattypen en leefgebieden (van de HR-soorten) en de ontwikkeling daarvan in de afgelopen jaren. De beschrijving voor de verschillende instandhoudingsdoelstellingen is te vinden in paragraaf 2.3 van het Natura 2000-beheerplan van Vecht- en Beneden-Reggegebied ([39. Vecht- en Beneden-Reggegebied - BIJ12](#))⁴. Die paragraaf beschrijft per habitatype en soort het volgende:

- De ecologische vereisten;
- Het areaal van het habitatype en leefgebied;
- De kwaliteit van het habitatype en leefgebied;
- De ecologische trends.

Deze beschrijvingen in het beheerplan zijn nog actueel. Bij de herziening van het N2000-beheerplan worden het areaal, de kwaliteit en de trends nogmaals geactualiseerd.

Veegbesluit

Op 25 november 2022 maakte de Minister van LNV het zogenaamde 'Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' bekend (ook wel genoemd 'Veegbesluit' ⁵). Het Veegbesluit wijzigt voor 101 Natura 2000 gebieden in Nederland het aanwijzingsbesluit. Vast is komen te staan dat in deze Natura 2000 gebieden ten tijde van de aanwijzing natuurwaarden (habitattypen en soorten) voorkwamen maar waarvoor in het aanwijzingsbesluit nog geen instandhoudingsdoel was geformuleerd. Het Veegbesluit herstelt deze situatie. Dit Veegbesluit formuleert voor de betreffende natuurwaarden nu ook instandhoudingsdoelen.

Het Veegbesluit formuleert voor Vecht- en Beneden-Reggegebied instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, H3130 Zwakgebufferde Vennen, H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruid, H3260B Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden en H91F0 Hardhoutoobossen. Aangezien deze habitattypen nog niet in het beheerplan zijn opgenomen, is de informatie over de ecologische vereisten, oppervlakte, kwaliteit en trends opgenomen in Bijlage 1. In onderstaande tabel is dat samenvattend verwerkt.

Tabel 1: Overzicht doelstellingen Vecht- en Beneden-Reggegebied (bron: Beheerplan en bijlage 1)

	Doel					
	Oppervlakte	Kwaliteit	Huidig areaal (opp) in ha ****	Huidige kwaliteit: (indien voorkomend: per deelopp aangeven)	Trend in areaal (tot nu toe)	Trend in kwaliteit (tot nu toe)
Habitattypen						
H2310 Stuifzandheiden met struikhei	>	>	45,7	Gm?	-	-
H2330 Zandverstuivingen	>	>	51,4	Gm?	-	-
H3160 Zure vennen	=	>	3,1	G	-	- en ?
H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>	15,4	Gm?	-	-
H4030 Droge heiden	>	>	242,2	Gm?	-	-
H5130 Jeneverbesstruwelen	=	>	65,6	G	=	-
H6120 *Stroomdalgraslanden	>	>	13,2	G?	-	-* en +/?**
H6230 *Heischrale graslanden	=	>	5,0	GM	-	-
H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)	=	=	1,3	M?	-	?
H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	0,08	?	?	?
H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen	=	=	3,0	G?	?	?
H9190 Oude eikenbossen	>	>	18,0	G?	?	?
H91E0C *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>	>	15,3	Gm?	?	?

⁴ Dezelfde informatie (althans voor de stikstofgevoelige habitats) is ook opgenomen in paragraaf 3.1.2 van de laatst vastgestelde PAS-gebiedsanalyse (2017). Zie: [Vecht- en Beneden-Reggegebied : Gebiedsanalyse | natura 2000](#).

⁵ [Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden](#)

H7110B *Actieve hoogvenen (heideveentjes)	=	=	1,7	Gm?	-	?
H7120 Herstellende hoogvenen	=	=	44,0	GM	?	?
H91F0 Droge hardhoutooibossen	=	=	0,19	M	?	?
H9120 Beuken-eikenbossen met hulst	=	=	68,2	G?	?	?

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:

= Behoudsdoelstelling;
 > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling;
 G Goede kwaliteit;
 M Matige kwaliteit;
 ? Onbekend

Trend in oppervlakte of kwaliteit:

+ Positieve trend;
 - Negatieve trend;
 = Stabiele trend;
 ? Trend onbekend;

Noten

* trend gedurende 20e eeuw;
 ** trend laatste jaren;
 *** geschat op basis informatie uit AERIUS.
 **** afgeleid uit concept-habitattypenkaart.

Zure vennen, Vochtige heiden, Droge heide, Jeneverbesstruwelen, Stroomdalgrasland, Heischrale graslanden, Actieve hoogvenen (heideveentjes), Herstellende hoogvenen, Overgangs- en trilvenen (trilvenen), Pioniersvegetaties met snavelbiezen, Beuken- eikenbossen met hulst, Oude eikenbossen, Vochtige alluviale bossen en Droge hardhoutooibossen zijn de stikstofgevoelige habitattypen.

Aangezien H6430B, maar ook H6430A, niet stikstofgevoelig zijn, worden deze typen niet verder behandeld in deze Natuurdoelanalyse.

Er zijn geen stikstofgevoelige leefgebieden aangewezen. De trend van veel typische soorten is negatief (meerdere typische soorten van habitattypen uit het aanwijzingsbesluit zijn zelfs al verdwenen). Een gebrek aan een voldoende groot leefgebied is in veel gevallen de oorzaak hiervan. Daarom zal er voor het behalen van de Natura 2000 doelen breder moeten worden gekeken dan alleen naar de Natura 2000 habitattypen zelf. Het hele landschap zal in ogenschouw genomen moeten te worden.

Ondanks dat de soort niet stikstofgevoelig is, is de status van kruipend moerasscherm op dit moment zo zorgelijk, dat deze soort toch kort is besproken.

Hoofdstuk 4: Drukfactoren

Het Natura 2000-beheerplan voor Vecht- en Beneden-Reggegebied beschrijft in paragraaf 3.3 (algemeen) en 3.4 (per instandhoudingsdoelstelling) de knelpunten die het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg staan. In de systematiek van de NDA's noemen we knelpunten ook wel drukfactoren. Bijlage 1 benoemt de knelpunten voor habitattypen die via het Veegbesluit aan het aanwijzingsbesluit zijn toegevoegd.

4.1 Hydrologie, beheer en inrichting

De paragrafen 3.3.1 tot en met 3.3.3 van het beheerplan benoemen knelpunten die verband houden met hydrologie en beheer en inrichting van het gebied⁶. Onderstaande Tabel 2, die eveneens afkomstig is uit het beheerplan, is daarvan een samenvatting:

Tabel 2: Overzichtstabel van knelpunten (bron: Beheerplan en bijlage 1)

Knelpunt		H 2 3 1 0	H 2 3 2 0	H 2 3 3 0	H 3 1 3 0	H 3 1 5 0	H 3 1 6 0	H 4 0 1 0 A	H 4 0 3 0	H 5 1 3 0	H 6 1 2 0 *	H 6 2 3 0 *	H 6 4 3 0 A	H 7 1 1 0 B *	H 7 1 2 0	H 7 1 4 0 A	H 7 1 5 0	H 9 1 2 0	H 9 1 9 0	H 9 1 E 0 C *	H 9 1 F 0
<i>Hydrologie</i>																					
K1	Verlaging grondwaterstand door kanalisatie en verdieping Regge (Landgoed Eerde, zuidwestdeel Boswachterij Ommen)						G	G					G	G							
K2	Verlaging grondwaterstand en verminderen/ wegvallen kwel door leggerwaterlopen, lokale en diep peil De Bevert ontwatering binnen Natura 2000-gebied (landgoed Eerde, Eerder Achterbroek)				G		G	G					G	G					G		
K3	Verlaging grondwaterstand en verminderen/ wegvallen kwel door legger waterlopen, lokale ontwatering en bemaling Junnerflier buiten Natura 2000-gebied (landgoed Eerder Achterbroek)				G		G	G											G		
K4	Verlaging grondwaterstand en verminderen/ wegvallen kwel door grondwateronttrekking Archemerberg (landgoed Eerde, Archemer/ Lemelerberg, zuidwestdeel Boswachterij Ommen)						K *	O *					K *								
K5	Verlaging grondwaterstand en verminderen/ wegvallen kwel door bebossing hogere zandgronden (landgoed Eerde, Eerder Achterbroek, boswachterij Ommen, Vechtdal, Archemer-/Lemelerberg, deelgebied bij Stegeren, Beerzerveld)				O		O	O					O				O		O		
K6	Verlaging grondwaterstand en verminderen/ wegvallen kwel door ontwatering buiten Natura 2000-gebied (Archemer-/ Lemelerberg)							O													
K7	Verlaging grondwaterstand door grondwaterwinning Hammerflier (Beerze)						K	K						K			K				
K8	Verlaging grondwaterstand door ontwatering in laagte Hammerflier/ Munikenmaten en ontwaterende buffersloot (Beerze)						G	G						G			G				
K13	Verlaging grondwaterstand door te grote laterale wegzijging en afstroming door vegra-ving veen en lokale ontwatering (Beerze)						G	G						G			G				
K17	Verlaging grondwaterstand door grondwateronttrekking voor beregning in laagte Hammerflier/ Munnikenmaten						O	O						O			O				

⁶ Dezelfde informatie opgenomen in paragraaf 3.1.3 en 3.2 van de laatst vastgestelde PAS-gebiedsanalyse (2017). Zie: [Vecht- en Beneden-Reggegebied : Gebiedsanalyse | natura 2000](#).

K14	Verlaging grondwaterstand door lokale afwatering/ ontwatering (Boswachterij Ommen)						?	?					?	?					
K15	Verlaging grondwaterstand door beschadiging slechtdoorlatende lagen door ontwatering en vroegere bosbouw (Boswachterij Ommen)						?	?					?	?					
K16	Verlaging grondwaterstand door lokale ontwatering (Het Zand)							O											
K9	Verlaging grondwaterstand en verminderen/ wegvallen kwel door sloten/ greppels/ buisdrainage in winterbed Vecht en aangrenzende hogere delen (Vechtdal)							?						?				?	?
K10	Ontbreken morfodynamiek door normalisatie en stuwen Vecht en Regge en bedijking Regge								G	G				G					?
K11	Hoge nutriëntenlast rivierwater door bemesting in stroomgebied en lozingen RZWI's (Vechtdal, Reggedal)									?				?	?			?	
K12	Vermesting van grondwater door agrarisch gebruik intrekgebied (Vechtdal)														?			?	
K38	Mogelijke vermessing oppervlaktewater door instroom nutriëntenrijk oppervlaktewater via sloot ten noorden van Junner Koeland (Junner Koeland)														?			?	
<i>Beheer en inrichting</i>																			
K20	Agrarisch grondgebruik en bemesting (Vechtdal, Reggedal)											G							
K21	Ongeschikt vegetatiebeheer door o.a. te lage beweijdingsintensiteit, aanwezigheid voedselrijk grasland in beweijdingseenheid, te weinig variatie in beweijdingsintensiteit (Vechtdal)										G	G							
K22	Vermesting grondwater door bemesting in intrekgebied (Vechtdal)																		
K23	Bebossing hogere zandgronden, vooral met naaldbout met verdroging als gevolg	G		G			G	G	G				G	G			G	G	G
K24	Afname oppervlakte door successie	O		O															
K25	Opslag bomen en struiken	O		O			K	G	O	G			G	G			O		
K27	Harde bosranden, ontbreken zomen/mantels														K			G	G
K28	Ontbreken jonge en tussenliggende successiestadia door intensieve betreding (Sahara Heetdelle in Boswachterij Ommen)			G															
K26	Stoppen hakhoutbeheer																	G	G
<i>Overig</i>																			
K33	Geringe omvang	?		K			K	K			K		G	G	?	G	K	G	K
K34	Versnippering	K		G			K	K	K		G	G	G	G	?	G	G	G	K
K35	Geen verjonging									G	G								
K36	Geen zaadbank en geen dispersie van plantensoorten										O	O							

Legenda

H2310 Stuifzandheiden met struikhei
 H2330 Zandverstuivingen
 H3160 Zure vennen
 H4010A Vochtige heiden (hogere zandgronden)
 H4030 Droge heiden
 H5130 Jeneverbesstruwelen
 H6120 *Stroomdalgraslanden
 H6230 *Heischrale graslanden
 H6430A Ruigten en zomen (moerasspirea)
 H7140A Overgangs- en trilvenen (trilvenen)
 H7150 Pioniervegetaties met snavelbiezen
 H9190 Oude eikenbossen
 H91EOC *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)
 H7110B *Actieve hoogvenen (heideveentjes)
 H7120 Herstellende hoogvenen

K Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt;
 G Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt;
 O Effect aangetoond of waarschijnlijk: omvang onbekend;
 ? Effect mogelijk.

* 't Veentje
 ** Archem/Lemerlerberg
 *** Regge

4.2 Stikstofdepositie

Naast knelpunten op het gebied van hydrologie en beheer en inrichting benoemt het beheerplan ook de stikstofdepositie als belangrijk knelpunt. Sinds de totstandkoming van het beheerplan en de laatst vastgestelde PAS-gebiedsanalyse is het berekeningsmodel AERIUS diverse keren geüpdatet. Dat heeft ook voor Vecht- en Beneden-Reggegebied geleid tot nieuwe stikstofdepositiecijfers. Onderstaande figuren laten de depositiecijfers zien op basis van de huidig geldende versie van AERIUS Monitor (versie 2022)⁷. De habitattypen- en (stikstofgevoelige) leefgebiedenkaarten zijn opgenomen in AERIUS. De ligging van de habitattypen en stikstofgevoelige leefgebieden zijn ook te raadplegen in AERIUS Monitor.

Depositietrend

Figuur 3 toont de berekende depositietrend voor het gebied als geheel, door voor een aantal jaren de gemiddelde depositie en de spreiding in voorkomende depositiewaarden weer te geven. De grafiek is gebaseerd op de depositieresultaten op alle relevante hexagonen in het gebied. Paragraaf 5.3 van het AERIUS Handboek Data (2022) beschrijft op welke manier en met welke gegevens de depositie bepaald wordt⁸.

Figuur 3: Depositietrend (stikstofdepositie in mol N/ha/jr) voor Vecht- en Beneden-Reggegebied (2018 – 2030) (bron: AERIUS M22)

In iedere staaf zijn drie getallen te zien:

⁷ [Natura 2000 gebieden – AERIUS Monitor](#)

⁸ [Bepalen depositie Natura-2000 gebieden | AERIUS](#)

- In de roze balk in het midden van de staven is de gemiddelde depositie voor het gebied weergegeven. Dit betreft een gewogen gemiddelde. Voor een uitleg hoe de gemiddelde depositie wordt berekend, zie <https://www.aerius.nl/nl/factsheets/monitor-berekening-van-de-gemiddelde-depositie/>.
- Het getal boven in de staven is het 90-percentiel van de voorkomende depositiewaarden in het gebied. Dit betekent dat voor 90% van alle beschouwde hexagonen geldt dat de depositie lager is dan of gelijk aan deze waarde.
- Het getal onder in de staaf is het 10-percentiel van de voorkomende depositiewaarden. Dit betekent dat voor 10% van alle beschouwde hexagonen geldt dat de depositie lager is dan of gelijk aan deze waarde.

Ruimtelijke totale stikstofdepositie

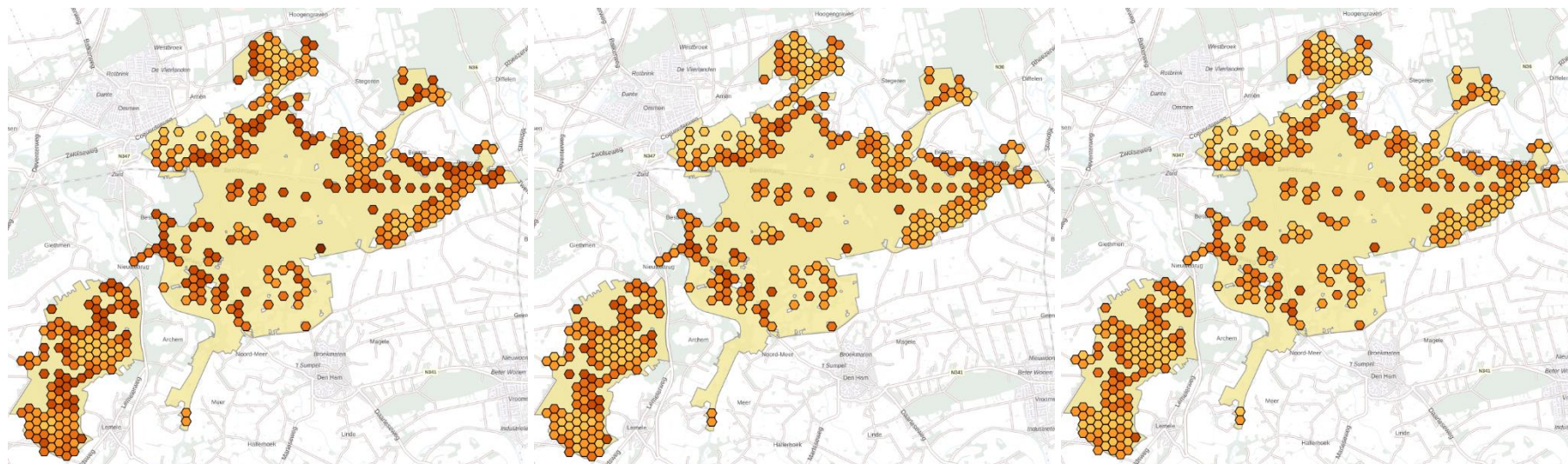
Onderstaande kaarten (Figuur 4) tonen de totale berekende stikstofdepositie per (relevant) hexagoon van 1 hectare verdeeld over het gebied, voor de jaren 2018, 2025 en 2030.

Figuur 4: Ruimtelijke totale stikstofdepositie in 2018, 2025 en 2030 (bron: AERIUS M22)

2018

2025

2030

Eenheid in molen

Ruimtelijke stikstof(over)belasting

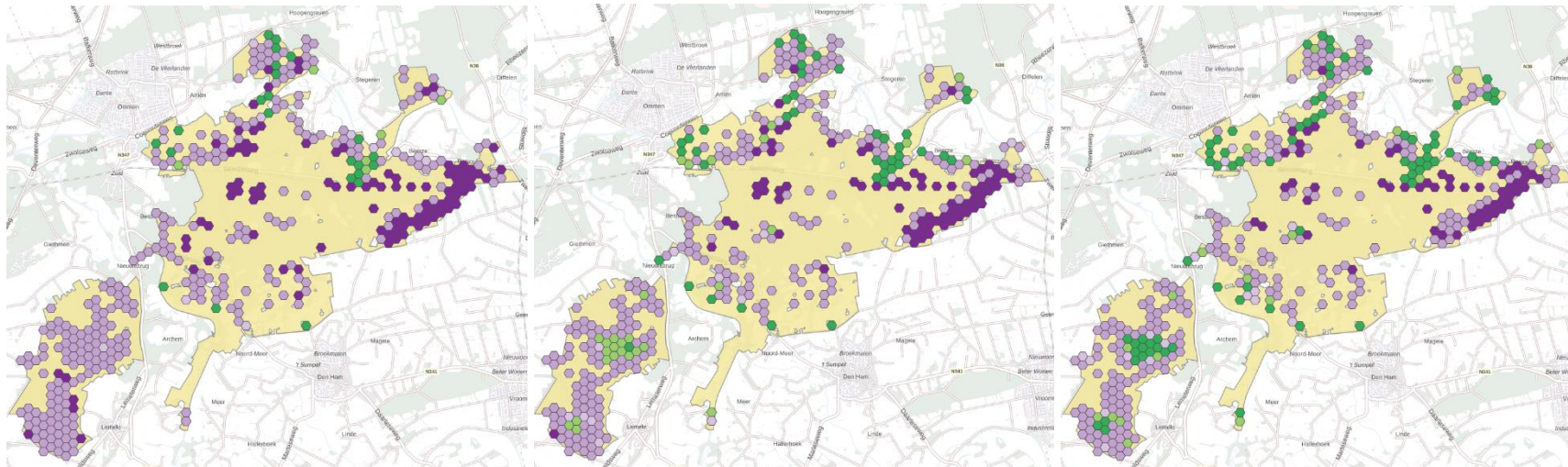
Onderstaande kaarten (*Figuur 5*) laten de ruimtelijke verdeling van de stikstof(over)belasting van het Vecht- en Beneden-Reggegebied zien over de jaren 2018, 2025 en 2030. De kaarten tonen voor ieder relevant hexagoon de mate van stikstofbelasting door de totale depositie in het gekozen jaar af te zetten tegen de meest strenge 'kritische depositiewaarde' (KDW) die op dat hexagoon van toepassing is (dus van het habitatype dat daarin voorkomt met de laagste KDW). De KDW is gedefinieerd als de grens waarboven het risico bestaat dat de kwaliteit van een habitat significant wordt aangetast door de verzurende en/of vermestende invloed van atmosferische stikstofdepositie.

Figuur 5: Ruimtelijke stikstof(over)belasting in 2018, 2025 en 2030 (bron: AERIUS M22)

2018

2025

2030

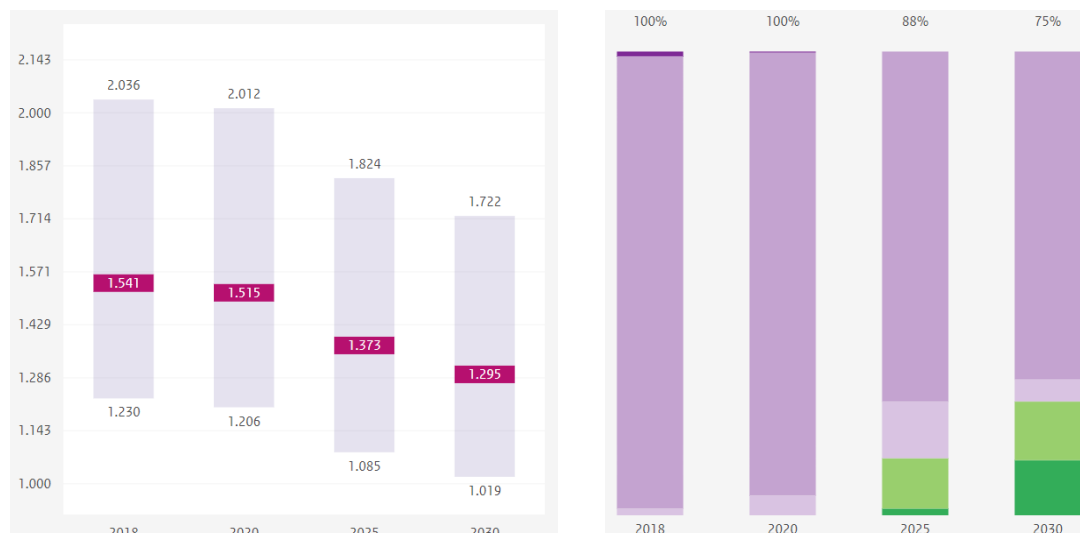
- Donkergroen (geen overbelasting) geeft aan welk percentage van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur belast wordt met een stikstofdepositie die meer dan 70 mol/ha/jaar onder de KDW van die habitats ligt.
- Lichtgroen (naderende overbelasting) geeft aan welk percentage van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur belast wordt met een stikstofdepositie tussen 0 en 70 mol/ha/jaar onder de KDW.
- Heel lichtpaars (lichte overbelasting) geeft aan welk percentage van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur belast wordt met een stikstofdepositie tussen 0 en 70 mol/ha/jaar boven de KDW.
- Lichtpaars (matige overbelasting) geeft aan welk percentage van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur belast wordt met een stikstofdepositie die hoger is dan 70 mol/ha/jaar boven de KDW en lager is dan 2 maal de KDW.
- Donkerpaars (sterke overbelasting) geeft aan welk percentage van de oppervlakte van de stikstofgevoelige natuur belast wordt met een stikstofdepositie die hoger is dan 2 maal de KDW.

Ontwikkeling stikstofdepositie per habitatype of leefgebied

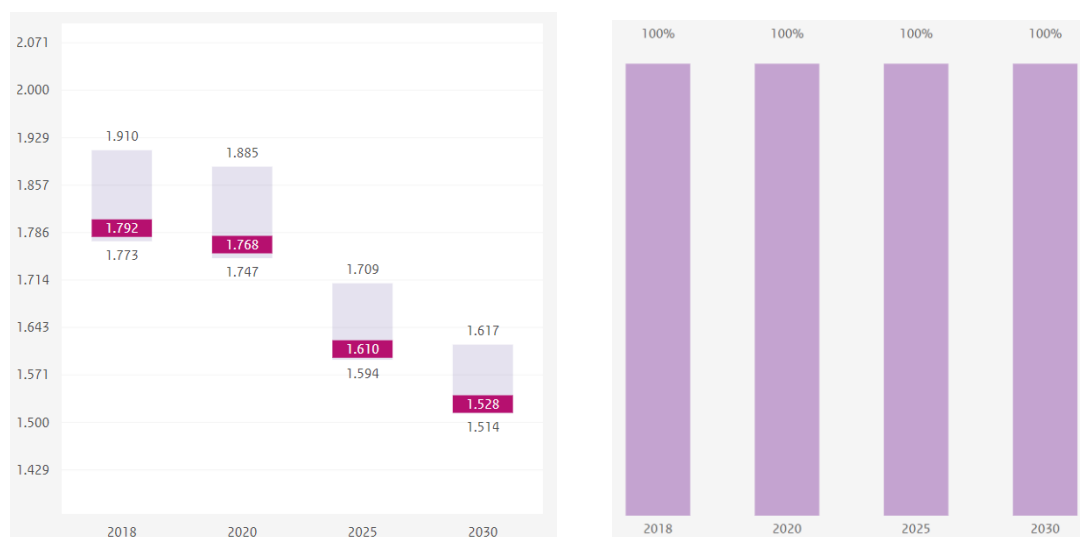
Onderstaande figuren (Figuur 6) laten per habitatype in Vecht- en Beneden-Reggegebied de depositietrend zien, door voor een aantal jaren de spreiding in voorkomende depositiewaarden weer te geven (kaart links). De figuur rechts toont per habitatype voor meerdere jaren de mate van stikstofbelasting voor het betreffende habitatype of leefgebied. Het percentage in de figuur rechts geeft aan welk deel van de oppervlakte van het betreffende habitatype of leefgebied overbelast is. De kleuren in deze figuren komen overeen met de legenda van figuur 5.

Figuur 6: Ontwikkeling stikstofdepositie en mate van stikstofbelasting per habitatype of leefgebied stikstofdepositie in mol N/ha/jr (Bron: AERIUS M22)

H2310 - Stuifzandheiden met struikhei (KDW 1071 mol/ha/jr)

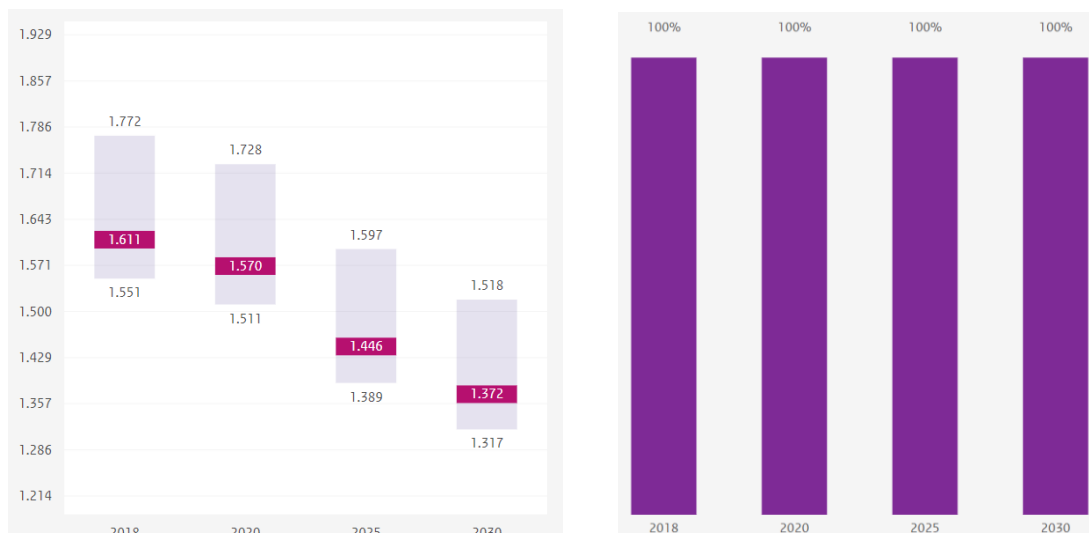
H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen (KDW 1071 mol/ha/jr)

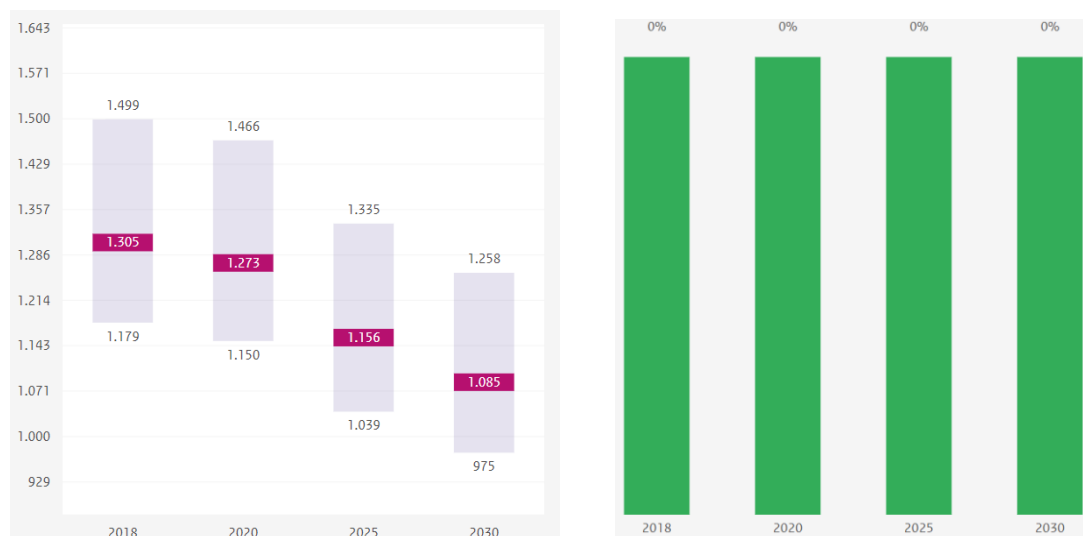
H2330 - Zandverstuivingen (KDW 714 mol/ha/jr)

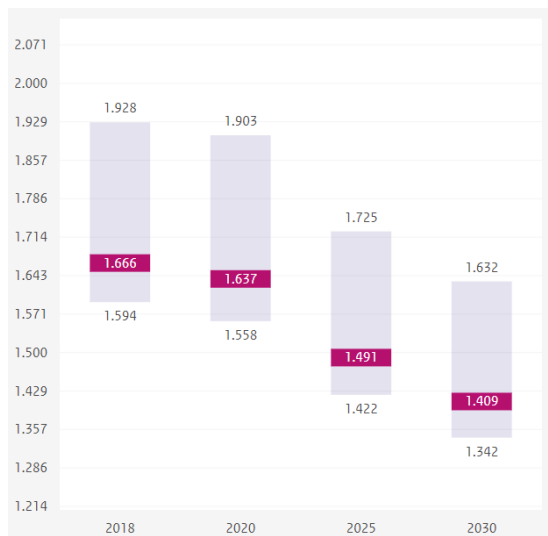
H3130 - Zwakgebufferde vennen (KDW 571 mol/ha/jr)

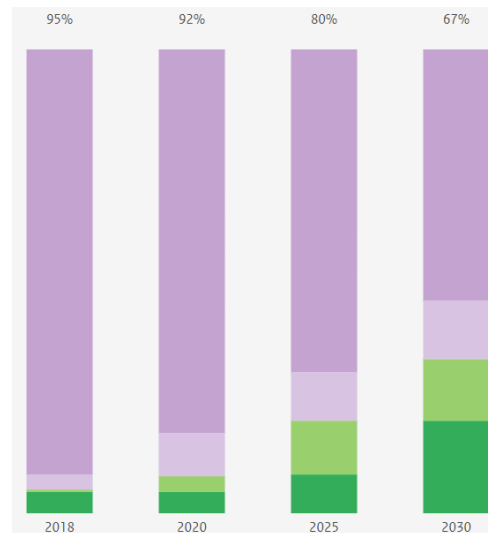
H3150baz - Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen (KDW 2143 mol/ha/jr)

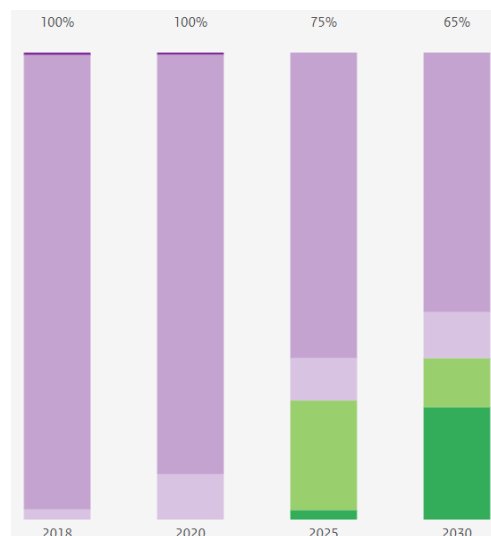
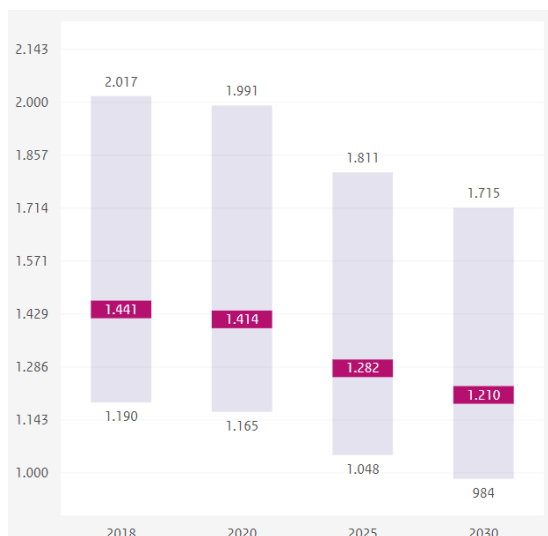
H3160 - Zure vennen (KDW 714 mol/ha/jr)

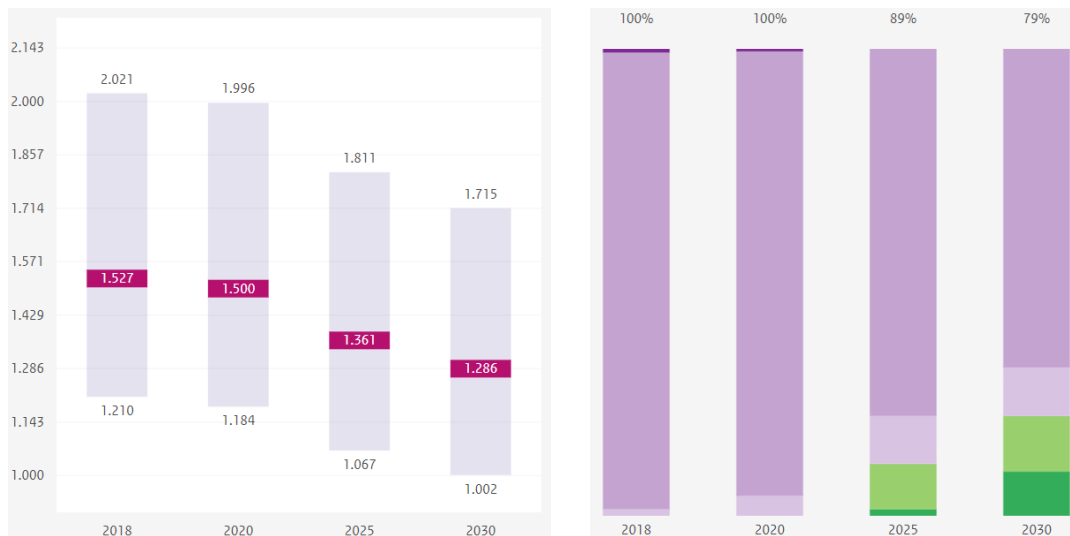
H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden) (KDW 1214 mol/ha/jr)

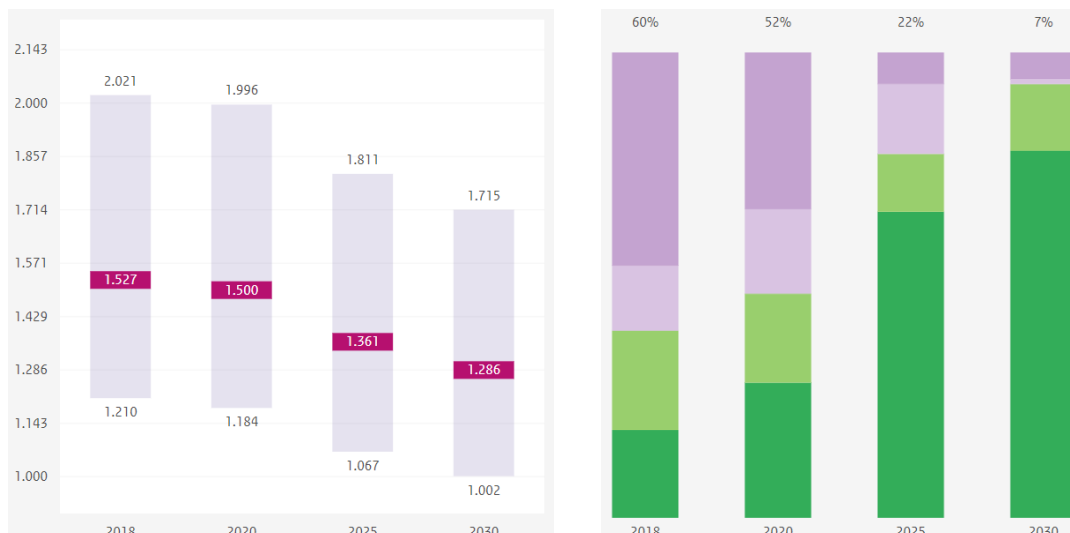
H4030 - Droge heiden (KDW 1071 mol/ha/jr)

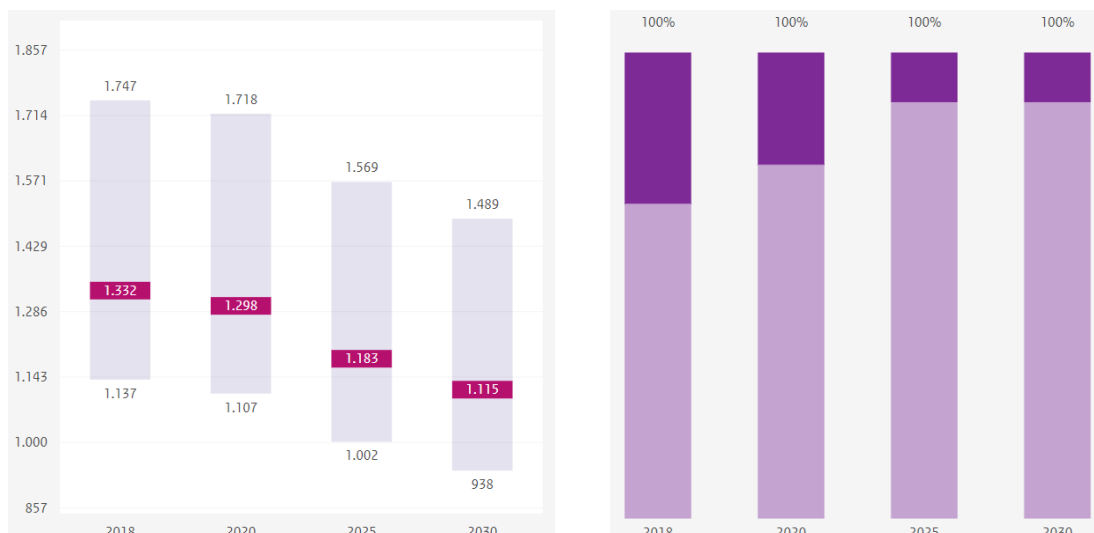
H5130 - Jeneverbesstruwelen (KDW 1071 mol/ha/jr)

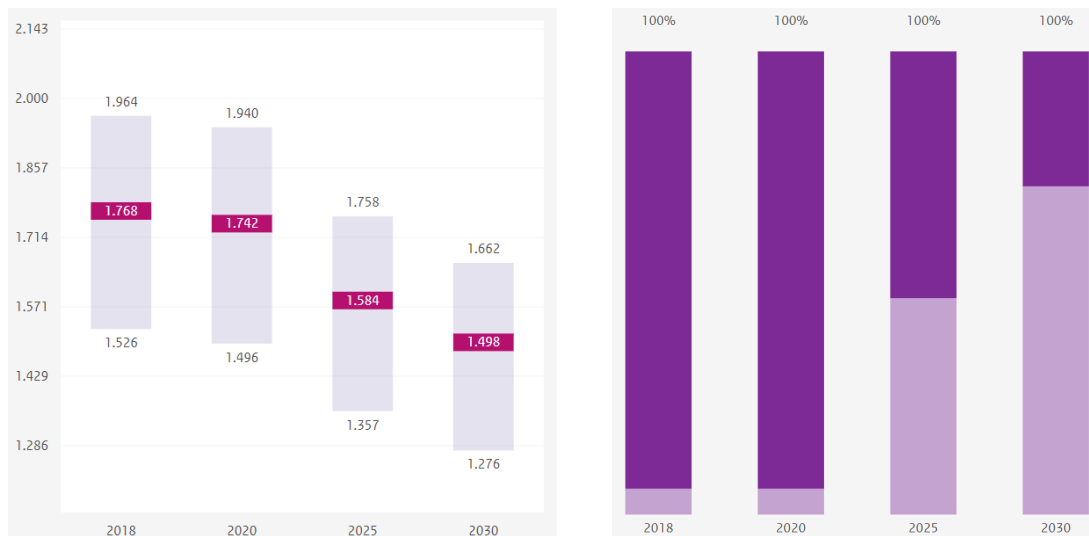
H6120 - Stroomdalgraslanden (KDW 1286 mol/ha/jr)

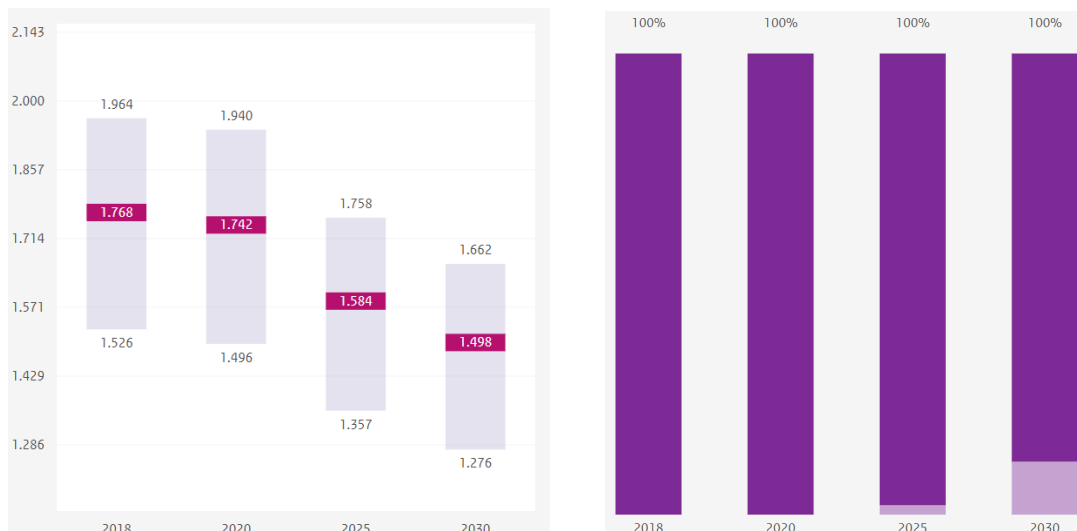
H6230vka - Heischrale graslanden, vochtig kalkarm (KDW 714 mol/ha/jr)

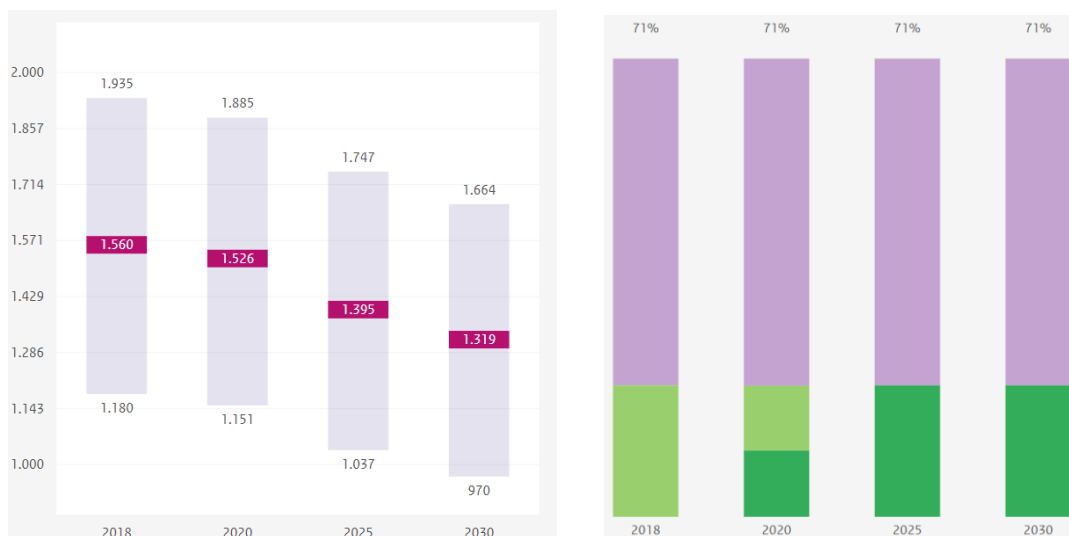
H7110B - Actieve hoogvenen (heideveentjes) (KDW 786 mol/ha/jr)

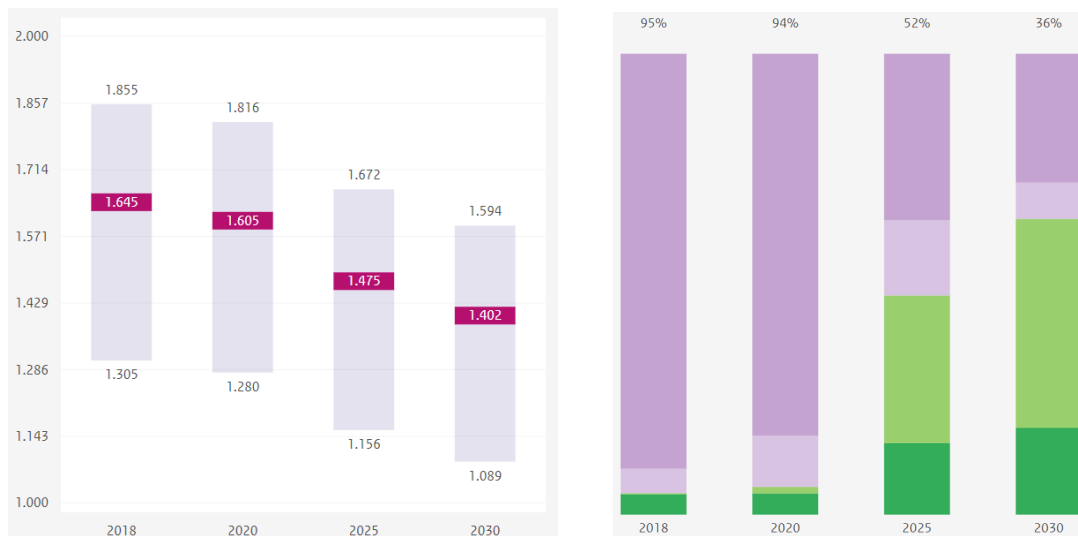
H7120ah - Herstellende hoogvenen, actief hoogveen (KDW 500 mol/ha/jr)

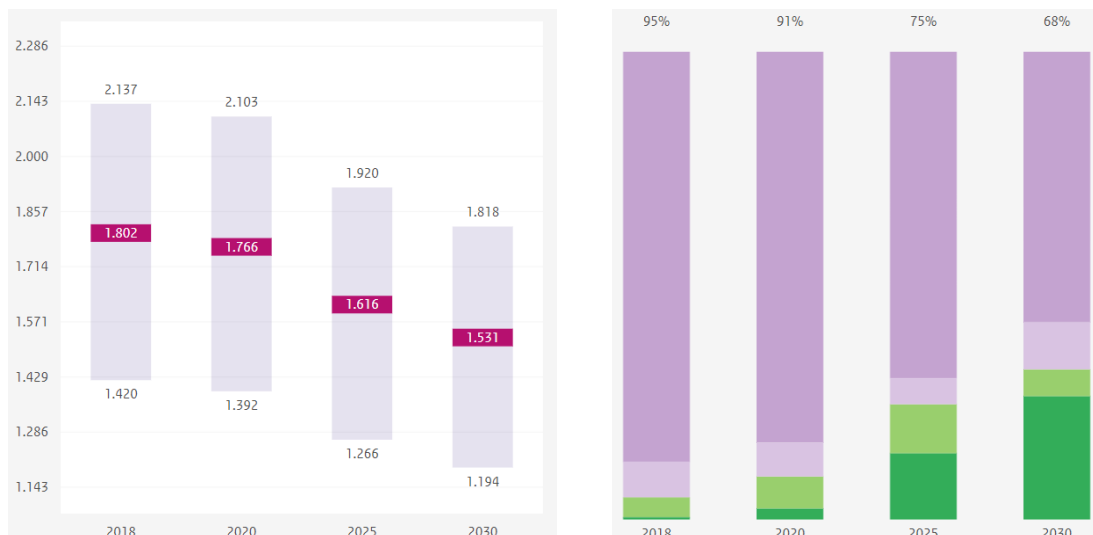
H7140A - Overgangs- en trilvenen (trilvenen) (KDW 1214 mol/ha/jr)

H7150 - Pioniervegetaties met snavelbiezen (KDW 1429 mol/ha/jr)

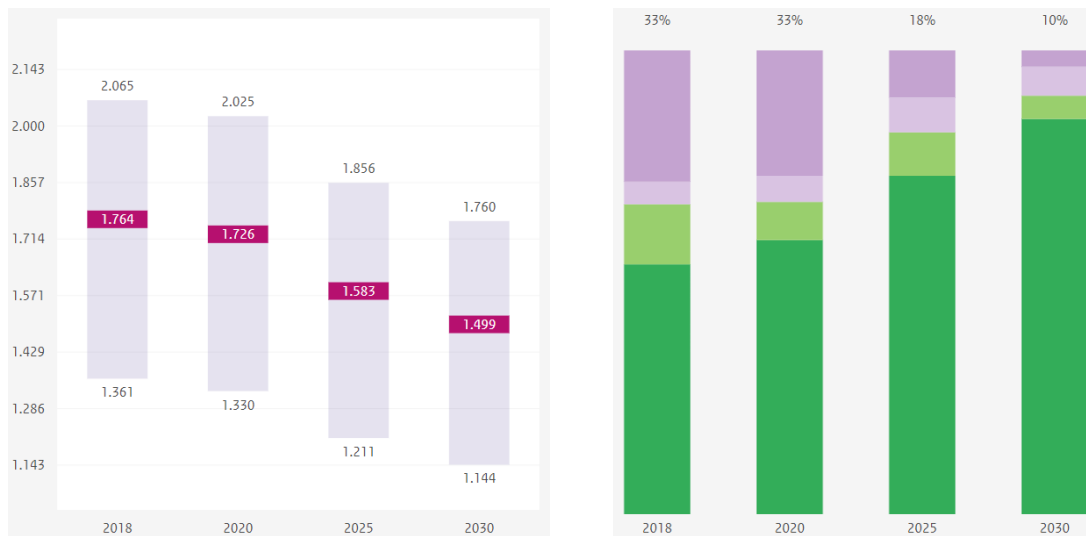
H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst (KDW 1429 mol/ha/jr)

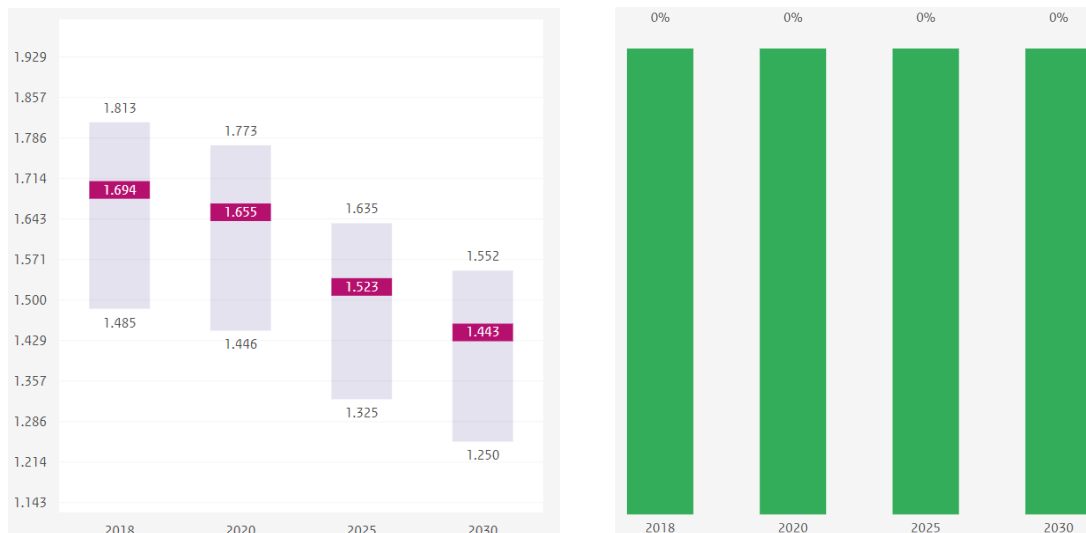
H9190 - Oude eikenbossen (KDW 1071 mol/ha/jr)

H91E0C - Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) (KDW 1857 mol/ha/jr)

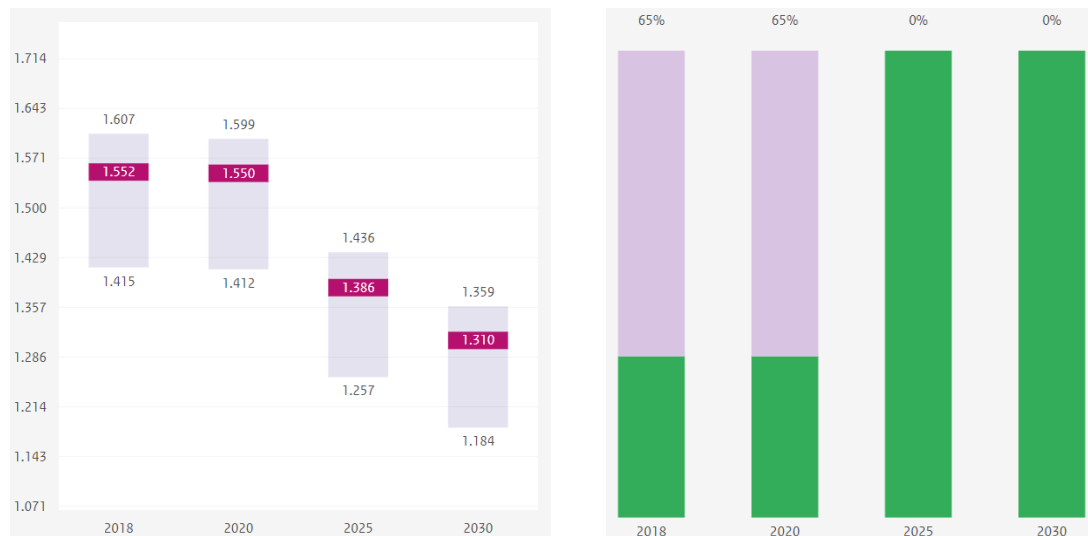
H91F0 - Droge hardhoutoibossen (KDW 2071 mol/ha/jr)

Lg02 - Geïsoleerde meander en petgat (KDW 2143 mol/ha/jr)

Lg08 - Nat, matig voedselrijk grasland (KDW 1571 mol/ha/jr)

Analyse

De stikstofdepositie in Nederland ligt al vier tot vijf decennia op een te hoog niveau (Bobbink, 2021). Zo werd in 2018 op 75% van het totale oppervlak van 30 (sub)habitattypen in de Nederlandse Natura 2000-gebieden de KDW (kritische depositiewaarde) overschreden. De langdurige overschrijding van de KDW heeft geleid tot een ernstige aantasting van de structuur en het functioneren van Natura 2000-habitats, maar ook van buiten Natura 2000-gebieden gelegen stikstofgevoelige natuur (Bobbink et al, 2022). Herstelbaarheid van stikstofgevoelige habitattypen is variabel (Bobbink et al, 2022). Vooral de cumulatieve gevolgen van vermisting (als gevolg van langdurige overbelasting en ophoping van stikstof), al of niet in combinatie met versterkte verzuring en negatieve effecten van ammonium (ammoniak), zijn doorslaggevend voor de afname van de biodiversiteit. Dit betekent dat op voorheen (matig) voedselarme bodems en/of op verzuringgevoelige gronden de negatieve effecten het meest ernstig zijn (Bobbink et al, 2022). Bobbink benoemt 12 habitattypen als slecht herstelbaar (bijvoorbeeld Heischrale graslanden en diverse hoogveentypen) of matig herstelbaar (bijvoorbeeld Droge heiden en Veenmosrietlanden). Volgens dezelfde methode zijn in een aanvullend rapport van Bobbink nog eens 18 habitattypen en de leefgebiedtypen beoordeeld (waarbij Zure vennen en Jeneverbestruwelen als matig herstelbaar zijn benoemd en het leefgebied Bos van arme zandgronden als slecht)⁹. Dit alles resulteert dus in een lijst met in totaal 15 habitattypen en leefgebieden die slecht of matig herstelbaar zijn van stikstof. Voor deze habitattypen en leefgebieden geldt een grote urgentie om de stikstofdepositie op zeer korte termijn te reduceren tot onder de KDW.

De kaartbeelden in de figuren 3 tot en met 6 laten zien dat ook in 2030 een deel van het gebied een overbelasting van stikstof kent.

De volgende habitattypen kennen een **sterke** overbelasting in 2030:

- H3130 - Zwakgebufferde vennen (KDW 571 mol/ha/jr)
- H3160 - Zure vennen (KDW 714 mol/ha/jr)
- H7120ah - Herstellende hoogvenen, actief hoogveen (KDW 500 mol/ha/jr)

De hieronder beschreven habitattypen kennen in 2030 een **matige** overbelasting:

- H2310 - Stuifzandheiden met struikhei (KDW 1071 mol/ha/jr)
- H2330 - Zandverstuivingen (KDW 714 mol/ha/jr)
- H4010A - Vochtige heiden (hogere zandgronden) (KDW 1214 mol/ha/jr)
- H4030 - Droge heiden (KDW 1071 mol/ha/jr)
- H5130 - Jeneverbesstruwelen (KDW 1071 mol/ha/jr)
- H6230vka - Heischrale graslanden, vochtig kalkarm (KDW 714 mol/ha/jr)
- H7110B - Actieve hoogvenen (heideveentjes) (KDW 786 mol/ha/jr)

⁹ Aanvulling op rapportage Herstelbaarheid van door stikstofdepositie aangetaste Natura 2000-habitattypen: een overzicht. Tomassen, H., E. Remke & R. Bobbink (2022), Onderzoekcentrum B-WARE, Nijmegen.

- H7140A - Overgangs- en trilvenen (trilvenen) (KDW 1214 mol/ha/jr)
- H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst (KDW 1429 mol/ha/jr)

De habitattypen Binnenlandse kraaiheibegroeiingen (H2320, KDW 1071 mol/ha/jr) en Oude eikenbossen (H9190, KDW 1071 mol/ha/jr) kennen voor 100% van het areaal een matige overbelasting.

Het habitatype Stoomdalgraslanden (H6120, KDW 1286 mol/ha/jr) kent op dit moment voor 52% een lichte tot matige overbelasting, maar in 2030 is er sprake van een overbelasting van slechts 7%. Het overige gedeelte kent slechts een naderende tot geen overbelasting.

Het habitatype Pioniervegetaties met snavelbiezen (H7150, KDW 1429 mol/ha/jr) kent in 2020 een veelal matige overbelasting (94%). In 2030 is nog sprake van 36% lichte tot matige overbelasting. Het overige gedeelte (64) heeft naderende tot geen overbelasting.

Voor Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) (H91E0C, KDW 1857 mol/ha/jr) kent in 2030 nog een licht tot matige overbelasting van 10%. Binnen de overige 90% kent het habitatype grotendeels geen overbelasting meer.

Deze habitattypen kennen **geen** overbelasting in 2030:

- H3150baz - Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden, buiten afgesloten zeearmen (KDW 2143 mol/ha/jr)
- H91F0 - Droge hardhoutooibossen (KDW 2071 mol/ha/jr)
- Lg02 - Geïsoleerde meander en petgat (KDW 2143 mol/ha/jr)
- Lg08 - Nat, matig voedselrijk grasland (KDW 1571 mol/ha/jr)

In de PAS-Gebiedsanalyse uit 2017 gaf het model AERIUS op Vecht- en Beneden-Reggegebied voor het jaar 2030 hogere depositiewaarden. Op gebiedsniveau was in die analyse de geprognoseerde depositie gemiddeld 1433 mol/ha/jr in 2030 (zie figuur 3.3, PAS-Gebiedsanalyse 2017 Vecht- en Beneden-Reggegebied). In de huidige versie van AERIUS is op gebiedsniveau sprake van een gemiddelde depositie van 1281 mol/ha/jr.¹⁰ Ook zijn steeds meer meetgegevens beschikbaar waarmee de berekeningen van AERIUS worden gekalibreerd.

De berekende stikstofdruk op de habitattypen is daarom in algemene zin afgenomen, maar verschillende habitattypen staan nog onder matig tot sterke stikstofdruk. Waarbij vermelding verdient dat de herstelbaarheid van stikstof van de volgende habitattypen slecht dan wel matig dan wel onbekend (en dus onzeker) is (Bobbink et al, 2022 en nader onderzoek door de Taakgroep Ecologische Onderbouwing):

Slecht:

- H2330 - Zandverstuivingen
- H6230vka - Heischrale graslanden, vochtig kalkarm
- H7110B - Actieve hoogvenen
- H7120ah - Herstellende hoogvenen, actief hoogveen
- H9190 - Oude eikenbossen

Matig:

- H2310 - Stuifzandheiden met struikhei
- H3160 - Zure vennen
- H4030 - Droge heiden
- H5130 - Jeneverbesstruwelen
- H7140A - Overgangs- en trilvenen (trilvenen)

Onbekend; onzeker:

- H2320 - Binnenlandse kraaiheibegroeiingen
- H6120 - Stroomdalgraslanden
- H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst
- H91E0C - Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)

¹⁰ Zie de releasenotes per versie op deze pagina: [Documenten | AERIUS](#)

Het voorgaande betekent dat in Vecht- en Beneden-Reggegebied, vanwege de voortdurende overschrijding van de KDW in 2030 voor (een deel van) de arealen van verschillende habitattypen, de te hoge stikstofdepositie nog altijd een drukfactor is.

Het cumulatieve effect van stikstof en droogte

Uit recent onderzoek naar oude droge heides met veel organische stof in het bodemprofiel (Bobbink *et al.*, 2019), is aannemelijk geworden dat door aanhoudende periodes van extreme droogte flinke hoeveelheden opgeslagen immobiel stikstof versneld kunnen vrijkomen in de vorm van ammonium en nitraat ("stikstofbom"). Dit kan serieuze gevolgen hebben voor de natuur- en waterkwaliteit: door extra vermesting van de wortelzone voor de vegetatie en soortensamenstelling van die heide zelf, door uitspoeling naar het grondwater voor grondwaterafhankelijke natuur in de omgeving en door sterk verhoogde nitraatconcentraties voor de geschiktheid van grondwater voor drinkwaterwinning. Het risico voor deze "stikstofbom" geldt met name voor oude heidevegetaties, zoals H4030 Droge heide.

Parallel aan dit verschijnsel bij heides, zou dit ook kunnen opgaan voor andere habitats op droge bodems met relatief veel organische stof in het bodemprofiel. Hier is echter nog geen onderzoek naar gedaan.

Hoofdstuk 5: Overzicht herstelmaatregelen

In het Natura 2000-beheerplan voor Vecht- en Beneden-Reggegebied zijn in hoofdstuk 6 de instandhoudingsmaatregelen beschreven die nodig zijn om de instandhoudingsdoelstellingen te realiseren. Op korte termijn (eerste beheerplanperiode) zijn de maatregelen gericht op het voorkomen van verslechtering van de aanwezige habitats. De maatregelen zijn er voornamelijk op gericht om de effecten van de drukfactoren (H4) weg te nemen c.q. te verminderen. Bijlage 1 benoemt de maatregelen voor habitattypen die via het Veegbesluit aan het aanwijzingsbesluit zijn toegevoegd. Deze maatregelen zijn nog niet toegevoegd aan dit hoofdstuk. De maatregelen zijn nog niet uitgewerkt en uitgevoerd vanwege de zeer recente vaststelling van het Veegbesluit.

5.1 Van beheerplan tot uitvoering: Ontwikkelopgave en gebiedsprocessen

Interne en externe maatregelen

In veel Natura 2000-gebieden in Overijssel zijn niet alleen 'interne' maatregelen nodig in de Natura 2000-gebieden, zoals maaien, plaggen en kappen. Ook zijn maatregelen nodig buiten de begrenzing van het gebied om in het gebied de juiste condities voor de aangewezen habitats te bereiken (bijvoorbeeld het stoppen of verminderen van bemesting) of om voldoende leefgebied te creëren. Daarnaast komt het voor dat maatregelen in de Natura 2000-gebieden getroffen worden, maar waarvan effecten merkbaar zijn buiten het Natura 2000-gebied (bijvoorbeeld als gevolg van het verhogen van het waterpeil). Deze laatste twee categorieën maatregelen noemen we 'externe maatregelen'.

Aanvullende maatregelen

Met een addendum worden maatregelen toegevoegd aan het beheerplan die voornamelijk voortkomen uit onderzoeken die in beheerplanperiode 1 zijn uitgevoerd: vervolgmaatregelen. Op 5 juli 2022 is het addendum bij het beheerplan vastgesteld. De vervolgmaatregelen voor Vecht- en Beneden Regge-gebied staan in hoofdstuk 3 van het addendum. Deze zijn ook opgenomen in tabel 4 van deze Natuurdoelanalyse.

Ontwikkelopgave

Om tot uitvoering van alle Natura 2000-maatregelen te komen heeft de provincie Overijssel in 2013 het Programma Ontwikkelopgave gestart. Belangrijk element van de Ontwikkelopgave is dat de provincie dit programma niet alleen uitvoert. In 2013 is in Overijssel namelijk het akkoord 'Samen Werkt Beter' gesloten. Veertien Overijsselse organisaties zetten zich via dit akkoord in om een balans te vinden op het terrein van economie en ecologie. Het bestuurlijke platform 'Samen Werkt Beter' is van groot belang voor de realisering van de Ontwikkelopgave Natura 2000. In de aanpak in elk gebied zijn de partners van Samen Werkt Beter vertegenwoordigd: bewoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheden. Zij voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk.

De aanpak voor de Natura 2000-gebieden verloopt via gebiedsprocessen. De doelstelling daarvan is om te komen tot een gedragen inrichtingsplan met onderbouwde maatregelen op detailniveau. De instandhoudingsdoelstellingen en de maatregelen uit het beheerplan en de PAS-gebiedsanalyse zijn daarbij het vertrekpunt. Binnen de gebiedsprocessen is ruimte voor maatwerk en onderzoek om te bepalen hoe maatregelen op perceelsniveau uitwerken en wat daarvoor de mogelijkheden zijn. Als de maatregelen gevolgen hebben voor de bestemming van gronden en/of het gebruik ervan, dan wordt de bestemming of het gebruik gewijzigd en in een ruimtelijk plan vastgelegd. Dit kan in de vorm van een gemeentelijk bestemmingsplan of een Provinciaal Inpassingsplan (PIP).

Inrichtingsplan

Voorgaande procesbeschrijving heeft ook voor een aantal deelgebieden in het Vecht- en Beneden-Reggegebied (Karshoek-Stegeren en Eerder hooilanden) geleid tot inrichtingsplannen: Reggeherstelproject deelgebied Archem-Eerderhooilanden (al in 2013 uitgevoerd)¹¹, Karshoek-Stegeren (uitgevoerd in 2020/2021)¹² en Eerder hooilanden (uitvoering in 2023)¹³. De inrichtingsplannen zijn het resultaat van een intensief gebiedsproces met de gezamenlijke gebiedspartners Ommen, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, LTO Noord, Waterschap Vechtstromen en Provincie Overijssel. Ook met grondeigenaren en omwonenden is intensief contact geweest om maatregelen af te stemmen op hun wensen en te kijken naar inpassing in de bedrijfsvoering. Voor andere deelgebieden zoals Arriën en Junnervlier moet in het kader van de Ontwikkelopgave nog een Inrichtingsplan worden opgesteld.

Onderzoeken

Verschillende onderzoeken zijn uitgevoerd ter onderbouwing of ter bevordering van de uitwerking van de maatregelen voor het Vecht- & Beneden-Reggegebied.

¹¹ [Regge inrichtingsplan Archem Eerde](#)

¹² [Projectplan Karshoek-Stegeren](#)

¹³ [Regge inrichtingsplan Archem-Eerde, deelgebied eerder hooilanden](#).

Als onderzoeksmaatregel is onderzocht of verondiepen van De Bevert en het stoppen van onderbemaling Junnerflier nog noodzakelijk is na het uitvoeren van verschillende interne maatregelen (**M2**). Er is aangetoond dat het nemen van extra maatregelen in het Junnervlier en in de bovenloop van de Bevert nodig is om de instandhoudingdoelstellingen voor grondwaterafhankelijke habitatype te behalen. Door middel van een grondwatermodel zijn een aantal maatregelenpakketten doorgerekend. Uit dit onderzoek is gebleken dat maatregelen uit het inrichtingsplan voor het Eerder Achterbroek, aangevuld met het dempen van waterlopen en het ophogen van het maaiveld langs een bufferzone in het Junnervlier (i.e. scenario 3.2) positieve effecten heeft op de grondwaterafhankelijke habitattypen. Er is geadviseerd om vervolgonderzoek uit te voeren om de ingrepen, gebaseerd op scenario 3.2, in het Junnervlier goed in kaart te brengen. Datgene wat in samenhang met elkaar nodig is voor het Junnervlier én het Eerder Achterbroek wordt opgepakt binnen Gebiedsgerichte aanpak van stikstof (GGA) en het PPLG. Er is hydrologisch onderzoek uitgevoerd om de noodzaak van interne en externe maatregelen bij Beerzerveld te bepalen (**M5**). Het onderzoek beschrijft dat interne maatregelen met name kunnen bijdragen aan het behoud van de huidige natuuroppervlakten. Externe maatregelen zoals een bufferzone aanbrengen hebben geen invloed op de kwaliteit van het grondwater, omdat het voor de hoogveenvennen om schijnspiegels gaat maar wel ondersteund door grondwaterstanden welke verdroging van de gliedelaag (sdl) moeten voorkomen. Veel interne ontwatering bestaande uit veenputten, greppels, sloten en gegraven plassen hebben wel invloed op het grondwaterniveau en dus op het Herstellend hoogveen (H7120). Het is belangrijk dat greppels en sloten in kaart worden gebracht en worden gedempt en om de drainerende werking van plassen te verminderen. De maatregelen in het Beerzerveld zijn inmiddels grotendeels uitgevoerd. Het Herstellende hoogveen zal nog verder onderzocht worden om meer inzicht te krijgen in het hydrologische verbeteren van de habitat.

Vervolgens zijn er meerdere onderzoeken geweest naar lokale waterhuishouding en de effecten van ontwatering. Bijvoorbeeld, er is recent onderzoek uitgevoerd naar de actuele waterhuishouding van vennen, veentjes en natte heide in Boswachterij Ommen (**M8**) om te bepalen of aanvullende maatregelen nodig zijn om de waterhuishouding voor habitattypen Zure vennen (H3160), Vochtige heiden (H4010A) en Actief hoogveen (H7110B) te verbeteren. Daarnaast is onderzoek naar de invloed van ontwatering in winterbed Vecht en aangrenzende hogere gronden op grondwaterafhankelijke habitats afgerond (**M9**). Er is onderzoek gedaan naar de waterhuishouding van de westelijke en zuidelijke hellingvoet Lemelerberg en Archemerberg (**M40**). Ook is onderzocht wat het effect is van de sloot ten noorden van Junner Koeland, echter vervolgonderzoek is nodig (**M41a**).

Om de kansen voor uitbreiding van stroomdalgraslanden in kaart te brengen en welke maatregelen hiervoor nodig zouden zijn op landbouwpercelen wordt in het Vechtdal en lokaal in het Reggedal onderzoek **M22** uitgevoerd. Recent is onderzocht wat de potenties zijn van stroomdalgraslanden en andere habitats in deelgebied Arriën (Eysink & Bulten, 2022).

De toestand van Beuken-Eikenbossen met Hulst (H9120) en Oude eikenbossen (H9190) is uitgebreid gerapporteerd (**M33**; Bijlsma et al, 2018). De rapportage concludeert dat het habitatype Oude eikenbossen (H9190) niet in het gebied voorkomt. Wel is sprake van een ontwikkeling van H9190 direct achter de randwallen van de deelgebieden Beerze en Junne. Habitatype H9120 is in het Natura 2000-gebied aanwezig in verschillende vormen, ontstaan door verschillen in uitgangssituatie waarmee bij de kwaliteitsbeoordeling rekening moet worden gehouden. Een oordeel over korte- en langetermijntrends in oppervlakte en aspecten van kwaliteit vereist gegevens uit monitoring. Er geldt voor de Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) dat er zonder zware beheeringrepen sprake is van successie, dus een geleidelijke verandering in soortensamenstelling en bodemkenmerken.

Naast de verschillende onderzoeksmaatregelen, zijn er ook verschillende onderzoeken uitgevoerd ter onderbouwing van de inrichtingsplannen per deelgebied. Enkele voorbeelden zijn:

- Op basis van een overkoepelend onderzoek naar de verjonging van Jeneverbesstruweel (Salomons, 2017) zijn er locaties en maatregelen geselecteerd en uitgevoerd voor het herstel van jeneverbesstruwelen in het gebied.
- Er is onderzoek gedaan naar of de stabiliteit van het spoor ter hoogte van de Spoorplas in de huidige situatie en de toekomstige situatie na invoeren maatregel M5d. Op basis van dit onderzoek is er besloten om maatregel M5d rondom de Spoorplas te isoleren en buiten het Inrichtingsplan voor beheerplanperiode 1 te laten vanwege de negatieve effecten op de drooglegging van de spoorbaan en de hoge kosten (Verbruggen, 2018). Inmiddels is de spoorplas in overleg met ProRail grotendeels gedempt. Alleen de randen van deze plas blijft open voor soorten als Wintertaling en Dodaars. Het materiaal is ingebracht tot een hoogte van circa 10cm onder gemiddeld zomerpeil.
- Onderzoek naar of uitmijnen een alternatief voor afplaggen kan zijn voor percelen bij Eerder-Achterbroek. Eén van de conclusies uit dit onderzoek is dat hydrologische maatregelen op te voedselrijke percelen pas uitgevoerd kunnen worden nadat uitmijnen van het overschot aan fosfaat heeft plaatsgevonden, om zo verpitrussing tegen te gaan (Engelbertink, 2018).

- Uit onderzoek naar de consequenties van het uitstellen van de hydrologische maatregelen op het behalen van de Natura 2000-doelstellingen in Eerder Achterbroek, is naar voren gekomen dat aanvullende (beheer)maatregelen nodig zijn om eventuele negatieve consequenties te compenseren dan wel te mitigeren (Runhaar en Kamerling, 2018). De aanvullende maatregelen bestaan uit (kleinschalig) maaien, begrazing met schapen en (kleinschalig) plaggen ter bevordering van Vochtige heiden (H4010A) ondanks uitstel. Inmiddels worden deze maatregelen uitgevoerd.
- Voor de inrichting van de Eerder hooilanden (2023) zijn diverse noodzakelijke onderzoeken uitgevoerd.
- Op Landgoed Stekkenkamp zijn de diverse habitats onderzocht, en zijn de knelpunten en maatregelen benoemd.
- Onlangs heeft Vitens besloten de waterwinning uit te breiden (onder andere bij de Archemerberg). Onderzoek heeft uitgewezen dat dit op verschillende delen van het gebied leidt tot een grondwaterstandsaling en afname van kwel (Bell & Van 't Hullenaar, 2022). Er zijn nog geen maatregelen geformuleerd om deze negatieve effecten te mitigeren.
- Daarnaast is er het voornemen om ook de drinkwaterwinning Hammerflier uit te breiden. Versterkende/overlappende effecten (grondwaterstandsaling) van beide uitbreidingen worden in beeld gebracht. Dat geldt ook voor de eventuele noodzakelijke maatregelen voor de instandhoudingsdoelstellingen voor het N2000 gebied.

Herstelmaatregelen

De uitkomst van het inrichtingsplan is een gedetailleerde inrichtingskaart met maatregelen voor het Vecht- en Beneden-Reggegebied en de directe omgeving. De kaarten zijn raadpleegbaar via bovenstaande voetnoten (onder hoofdstuk 5.1: inrichtingsplan) naar de inrichtingsplannen.

In Tabel 4 is een overzicht te zien met alle maatregelen voor Vecht- en Beneden-Reggegebied.

Tabel 4: Overzicht (herstel)maatregelen

Maatregel	Omschrijving	Maatregeltipe	% Gereed	Bron
V01	Chopperen	Doorlopend aanvullend beheer		VB
BHP1	Populatie-ecologisch onderzoek naar de aanwezigheid van de soorten bittervoorn, grote modderkruiper, kleine modderkruiper en rivierdonderpad	Onderzoek	100	BHP
BHP2	Herstel bestaande poelen	Eenvoudige inrichting	100	BHP
BHP3	Aanleg nieuwe poelen en verbindingzones	Eenvoudige inrichting		BHP
M10	Verondiepen zomerbed, aanleg meanders en toelaten morfodynamiek Vecht (Vechtdal)	Complexe inrichting		GA
M11	Dempen/ afdammen interne ontwatering in en ten noorden van Beerzerveld (Beerzerveld)	Eenvoudige inrichting	100	GA
M13	Kappen bos en omvormen naar heide in en ten noorden van Beerzerveld	Aanvullend beheer	100	GA
M1a	Verwijderen detailontwatering in Eerder Achterbroek	Eenvoudige inrichting	0	GA
M1b	Verminderen ontwaterende invloed Hammerwetering	Complexe inrichting		GA
M1c	Dempen leggerwaterlopen in Eerderachterbroek	Complexe inrichting		GA
M1d	Verwerven, verwijderen ontwatering en inrichten percelen in Eerder Achterbroek	Eenvoudige inrichting	100	GA
M1e	Pachtvrijmaken percelen EHS bestaande natuur in Eerder Achterbroek	Complexe inrichting		GA
M1f	Verwijderen ontwatering en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerder Achterbroek	Complexe inrichting		GA
M2	Onderzoeksopgave: uitzoeken of verondiepen De Bevert en stoppen onderbemaling in Junnerflier nodig is na uitvoering van M1a, M1b, M3a en M4	Onderzoek	100	GA
M21	Stoppen bemesting en afgraven/uitmijnen fosfaatrijke toplaag (Eerderhooilanden, lage delen Eerder Achterbroek)	Complexe inrichting		GA
M22	Onderzoeksopgave voor Vechtdal en lokaal Reggedal: uitzoeken welke aanvullende maatregelen nodig zijn met betrekking tot verwerven en/ of herinrichten landbouwpercelen binnen Natura 2000 gebied (stoppen bemesting en afgraven/uitmijnen fosfaatrijke toplaag) en welke aanvullende herstelmaatregelen in bestaande voorkomens met habitattype H6120 nodig zijn; het onderzoek wordt uitgevoerd in het begin van de 1e beheerplanperiode en aanvullende maatregelen worden uitgevoerd in de 1e en 2e beheerplanperiode (Vechtdal, lokaal Reggedal); in verband met de aanhoudende KDW-overschrijding in alle voorkomens van habitattype H6120 zijn aanvullende maatregelen urgent voor de 1e beheerplanperiode. Zie ook M45	Onderzoek	100	GA
M22a	Lokaal plaggen Arrier Koeland & Boerenmars	Aanvullend beheer		PN
M22b	Graasdruk verhogen Prathoek	Aanvullend beheer		PN
M23	Begrazen heidelandschap, graasdruk ruimtelijk en temporeel variëren (Archemerberg/Lemelerberg, ca. 300 ha)	Doorlopend aanvullend beheer	100	GA
M24	Zomerbeweidning, gericht op korte vegetatie aan het eind van groeiseizoen	Doorlopend aanvullend beheer	100	GA
M25	Verwijderen van opstand en lokaal plaggen	Aanvullend beheer	100	GA
M26	Laat in groeiseizoen maaien en afvoeren van voorkomens en potentiële voorkomens van habitattypen H6230, H7140A (indien niet beweid; Vechtdal)	Doorlopend aanvullend beheer		GA
M28	Periodiek opslag verwijderen in habitattype	Aanvullend beheer	0	GA
M29	Bos verwijderen en bodem plaggen+ evt. bekalken (Archemer-/ Lemelerberg, Boswachterij Ommen, landgoed Junne, Beerze en Eerder Achterbroek)	Eenvoudige inrichting	80	GA/PN
M2a	stoppen onderbemaling Junnerflier	Aanvullend beheer		GA
M2b	verondiepen de Bevert	Eenvoudige inrichting		GA
M30	Bos verwijderen en periodiek opslag randen, vennen en veentjes (Boswachterij Ommen)	Aanvullend beheer	25	GA
M31	Periodiek kleinschalig plaggen en evt. bekalken	Eenvoudige inrichting	0	GA
M32	verwijderen toplaag	Aanvullend beheer	100	GA
M33a	Onderzoeksopgave en uitvoeren herstelmaatregelen: binnen 1 jaar toestand en knelpunten van habitattypen vaststellen met lokaal onderzoek en herstelmaatregelen voor huidige voorkomens uitwerken voor korte en lange termijn	Onderzoek	100	GA
M33a-a	Verwijderen exoten Junne	Aanvullend beheer		PN
M33a-b	Hydrologische maatregelen voor bossen Junne	Eenvoudige inrichting		PN
M33a-c	Omvorming naaldbos (kap) Junne	Eenvoudige inrichting		PN
M33a-d	Wijzigen bossamenstelling door kap Junne	Eenvoudige inrichting		PN
M33a-e	Maatregelen tbv verbeteren bosstructuur Junne	Eenvoudige inrichting		PN
M33a-f	Inbrengen soorten tbv boshabitattypen Junne	Eenvoudige inrichting		PN
M33b	Ontwikkelen zomen/mantels (Ingrijpen op de successie door hakhoutbeheer en dunnen)	Eenvoudige inrichting	50	GA
M34	Nieuwvorming door opslag van zomereik en berk	Eenvoudige inrichting	100	GA
M35	Inbreng diaspora van plantensoorten door uitstrooien maaisel uit goed ontwikkelde terreinen en inbreng van specifieke soorten voor habitattype H6230 (herintroductie)	Aanvullend beheer		GA
M36	Periodiek kleinschalig plaggen; niet in kwetsbare (semi-) schijnspiegelsystemen	Aanvullend beheer	100	GA
M37	Hooilandbeheer evt. met nabeweidning	Doorlopend aanvullend beheer	100	GA
M38	Dempen lokale sloot in Eerderveld (Boswachterij Ommen)	Eenvoudige inrichting	100	GA
M3a	Verwijderen ontwatering Eerderhooilanden in percelen met status natuur	Complexe inrichting		GA
M3b	Pachtvrijmaken percelen EHS bestaande natuur Reggedal	Complexe inrichting		GA
M3c	Verwerven, verwijderen ontwatering en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerderhooilanden	Complexe inrichting		GA
M3d	Verwijderen ontwatering en inrichten percelen nieuwe natuur EHS in Eerder hooilanden	Complexe inrichting		GA
M40	Onderzoek herstel waterhuishouding westelijke en noordelijke hellingvoet Lemelerberg/Archemerberg	Onderzoek	100	GA
M41	Onderzoek naar effect sloot ten noorden van Junner Koeland mbt ontwatering en instroom nutriëntenrijk oppervlaktewater. Eventuele maatregel op lange termijn.	Onderzoek	0	GA
M41a	Blokkade /verhoging van stuw Meijer, restant aanvoersloot dempen, opvullen rivierduin	Complexe inrichting		PN
M42	Stoppen bemesting en afgraven/uitmijnen fosfaatrijke toplaag in verworven percelen nieuwe natuur EHS (Vechtdal)	Complexe inrichting		GA
M43	Tegengaan intensieve betreding	Eenvoudige inrichting	100	GA

M44	Realiseren 6 ha vochtige heide (Junnerveld)	Eenvoudige inrichting	100	GA
M45	Stoppen bemesting en gebruik van pesticide agrarische percelen Arrien	Complexe inrichting		GA
M4a	Herinrichten en peilverhoging Regge	Complexe inrichting		GA
M4b	Verwerven percelen en inrichten nieuwe natuur EHS buiten Natura 2000 gebied ten behoeve van herinrichting en peilverhoging Regge (tbv herstel waterhuishouding)	Complexe inrichting		GA
M4c	Verwerven percelen en inrichten buiten EHS en buiten Natura 2000 gebied ten behoeve van herinrichting en peilverhoging Regge (tbv herstel waterhuishouding)	Complexe inrichting		GA
M4d	Inrichten van verworven nieuwe natuur EHS buiten Natura 2000 gebied ten behoeve van herinrichting en peilverhoging Regge	Complexe inrichting		GA
M5a	Dempen detailontwatering en verondiepen diepe watergangen in percelen buiten EHS tbv hydrologische bufferzone van Beerzerveld; exacte begrenzing percelen moet nog met detailonderzoek worden uitgezocht; detailonderzoek moet uitsluitel geven of verwerven noodzakelijk is of met natschaderegeling kan worden gewerkt	Complexe inrichting		GA
M5b	Dempen alle detailontwatering in percelen buiten EHS en buiten Natura 2000 gebied, verlengen buffersloot met infiltratie van oppervlaktewater en stoppen ontwaterde werking van sloot langs Zwarte weg tbv hydrologische bufferzone van Beerzerveld; exacte begrenzing percelen moet nog met detailonderzoek worden uitgezocht; detailonderzoek moet uitsluitel geven of verwerven noodzakelijk is of met natschaderegeling kan worden gewerkt	Complexe inrichting		GA
M5c	Marienbergerdijk ophogen/slecht doorlatend maken	Complexe inrichting		GA
M5d	Drainerend effect van de gegraven plassen in het Beerzerveld verminderen (middels vooronderzoek)	Complexe inrichting		GA
M8	Onderzoeksopgave: actuele waterhuishouding vennen/ veentjes en natte heide Boswachterij Ommen en de noodzaak voor aanvullende maatregelen in de waterhuishouding (kappen bos, dempen ontwatering) voor habitattypen H3160, H4010A en H7110B; het onderzoek vindt plaats in de 1e beheerplanperiode en in de 2e beheerplanperiode worden zinvolle maatregelen uitgevoerd	Onderzoek	100	GA
M9a	Onderzoeksopgave: invloed ontwatering in winterbed Vecht en aangrenzende hogere gronden (Vechtdal en flanken) op grondwaterafhankelijke habitattypen; het onderzoek vindt plaats in de 1e beheerplanperiode; eenvoudige, obstakelvrije maatregelen worden in de 1e beheerplanperiode uitgevoerd; andere maatregelen worden in de 2e beheerplanperiode uitgevoerd	Onderzoek	100	GA
M9a-a	Verminderen ontwatering en verdroging Junner koeland	Complexe inrichting		PN
M9a-b	Verminderen ontwatering en verdroging Arier koeland en boerenmars	Complexe inrichting		PN
M9a-c	Verminderen ontwatering en verdroging Karshoek	Complexe inrichting		PN

Opmerkingen:

- bij M17: deze is niet effectief geacht.
- niet in bovenstaande tabel 4 opgenomen maar wel uitgevoerd voor oplossen K34 (versnippering) de verbinding die is gerealiseerd tussen de heideterreinen in het Beerzerveld, Landgoed Junne en het Ommerbos (Vipera Verbindt)
- Voor het kruipend moerasscherm waren nog geen maatregelen opgenomen. Vanwege het acute uitsterfgevaar, moet er op korte termijn een plan komen om deze bijzondere soort niet te laten verdwijnen.

Toelichting bij Tabel 4: Maatregeltypes

Eenvoudige inrichting

Onder 'Eenvoudige inrichting' vallen die maatregelen waarbij geen bestuurlijke besluitvorming en/of grondverwerving nodig is. Vaak betreft dit interne maatregelen zonder externe invloed buiten het Natura 2000-gebied. Denk hierbij aan bijvoorbeeld het afdammen van greppeltjes binnen een Natura 2000-gebied.

Complexe inrichting

Onder 'Complexe inrichting' vallen maatregelen die zijn opgenomen in een gebiedsproces waar bestuurlijke besluitvorming en/of grondverwerving een onderdeel van uitmaakt.

Aanvullend beheer

Onder 'Aanvullend beheer' vallen maatregelen als extra plaggen en opslag verwijderen die één of meerdere malen in een beheerplan-periode van 6 jaar worden uitgevoerd. Deze maatregelen zijn mogelijk ook herhaalbaar in volgende beheerplan-periodes. Het '%Gereed' in bovenstaande tabel heeft betrekking op de lopende beheerplan-periode.

Doorlopend aanvullend beheer

Onder 'Doorlopend aanvullend beheer' vallen zaken als maaien en begrazen. Dit zijn maatregelen die als ze eenmaal zijn ingezet de hele beheerplan-periode van 6 jaar blijven doorlopen. Deze maatregelen zijn mogelijk ook herhaalbaar in volgende beheerplan-periodes. Het '%Gereed' in bovenstaande tabel heeft betrekking op de lopende beheerplan-periode.

Onderzoek

Onderzoeksmaatregelen zijn maatregelen waarbinnen enkel onderzoek is geformuleerd in de vorm van een project. Onderzoek als onderdeel van een complexe inrichtingsmaatregel valt onder de inhoudelijke voorbereiding van deze complexe inrichtingsmaatregel.

Toelichting bij Tabel 4: % Gereed

In de kolom "% gereed" staan enkele lege cellen. Voor deze maatregelen is de voortgang niet gerapporteerd.

Legenda kolom "bron"

PN Programma Natuur
GA PAS-gebiedsanalyse
BHP Beheerplan
VB Veegbesluit

Hoofdstuk 6: Beoordeling verwacht effect natuurherstelmaatregelen

6.1 Monitoring

Uit het vorige hoofdstuk blijkt dat voor Vecht- en Beneden-Reggegebied, voor wat betreft de eerste beheerplanperiode, het merendeel van de maatregelen uit het Natura 2000-beheerplan nog niet of maar deels zijn uitgevoerd. Zoals vermeld in dat hoofdstuk zijn deze maatregelen via een gebiedsproces nader geconcretiseerd en tot op perceelsniveau uitgewerkt via een inrichtingsplan. De 'Werkwijze Monitoring Beoordeling Natuurnetwerk – Natura 2000' geeft aan welke monitoring moet plaatsvinden voor Natura 2000¹⁴. Na uitvoering van de maatregelen start een traject van monitoring om het effect van de maatregelen te volgen. Wanneer het verwachte effect van een maatregel niet optreedt, kan bijgestuurd worden.

Natura 2000 monitoring

Vecht- en Beneden-Reggegebied wordt conform de 'Werkwijze Monitoring Beoordeling Natuurnetwerk – Natura 2000' verschillende monitoringswerkzaamheden gemonitord, namelijk:

- Vegetatiekartering (12-jaarlijks)
- Structuurkartering (6-jaarlijks)
- Florakartering (6-jaarlijks)
- Insectenkartering (6-jaarlijks)
- Broedvogelkartering (6-jaarlijks)
- Abiotiek

Van de bovenstaande karteringen zijn datasets beschikbaar, maar er zijn nog geen analyses uitgevoerd met deze data. Op basis van deze ruwe datasets kunnen geen conclusies getrokken worden voor de eerste versie van de NDA. Het uitgangspunt voor de eerste cyclus van NDA's is dat deze is opgebouwd op basis van bestaande informatie (zie ook paragraaf 1.1).

Procesindicatoren

Om de effectiviteit van de herstelmaatregelen in het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied te beoordelen worden er sinds 2018 verschillende procesindicatoren (Tabel 5) gemonitord. Met deze procesindicatoren wordt per habitatype-maatregelcombinatie beoordeeld of de ontwikkeling van abiotische standplaatscondities en de vegetatie wijst op herstel van de habitattypen.

Data uit procesindicatoren worden nog maar sinds 2018 verzameld en geven daarom beperkt zicht op ontwikkeling van de abiotische condities. Op basis van de in de periode 2018 – 2021 uitgevoerde monitoring geldt dat deze de nulsituatie beschrijft (Eindrapportage Herstelprocesindicatoren, 2021). De effectiviteit van de herstelmaatregelen kan nog niet worden beoordeeld op basis van deze procesindicatoren, omdat de meeste maatregelen nog niet of nog maar (zeer) recent zijn uitgevoerd.

Tabel 5: Overzicht Procesindicatoren Vecht- en Beneden-Reggegebied

Procesindicatoren	
Biotisch	
Flora	PQ plots
	Structuurkartering
	Indicatorsoorten
Abiotisch	
Grondwater	Grondwaterkwantiteit
	Grondwaterkwaliteit
Bodemchemie	
Remote Sensing	Zandafzetting

Aanvullende monitoringsgegevens

Naast de procesindicatoren worden er diverse andere gegevens bijgehouden. In Tabel 6 is een overzicht te vinden.

¹⁴ Meer informatie over deze werkwijze is te vinden op: [Monitoring en Natuurinformatie - BIJ12](#)

Tabel 6: Monitoringsoverzicht Vecht- en Beneden-Reggegebied

Biotisch		
Flora	Vegetatiekartering (SNL)	Vegetatie opgenomen in 2017
Fauna	Netwerk Ecologische Monitoring	Insecten (Dagvlinders, libellen en sprinkhanen in 2019)

Van de bovenstaande gegevens zijn datasets beschikbaar, maar er zijn nog geen analyses uitgevoerd met deze data. Op basis van deze ruwe datasets kunnen geen conclusies getrokken worden voor de eerste versie van de NDA. Het uitgangspunt voor de eerste cyclus van NDA's is dat deze is opgebouwd op basis van bestaande informatie (zie ook paragraaf 1.1).

Veldbezoeken

Sinds de inwerkingtreding van de PAS (2015) vindt jaarlijks een veldbezoek naar het gebied plaats, waaraan provincie, TBO's en overige geïnteresseerde gebiedspartners deelnemen. Het doel van de veldbezoeken is om een visuele inspectie te doen van het gebied. In het veldbezoek wordt gekeken naar opvallende zichtbare (indicaties voor) ontwikkelingen in de habitattypen en leefgebieden van soorten. Het veldbezoek is nadrukkelijk een aanvulling op, en niet een vervanging van de veel meer gedegen (zowel ruimtelijk als inhoudelijk) kwantitatieve metingen van de natuurkwaliteit. Deze veldbezoeken zijn voortgezet onder de noemer Natura 2000-veldbezoek, omdat het PAS in 2019 is geëindigd. De veldbezoeken Vecht- en Beneden-Reggegebied laten het volgende zien.

Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied is een behoorlijk groot gebied en de habitattypen daarbinnen liggen behoorlijk verspreid. Ten behoeve van herstel en kwaliteitsverbetering van o.a. droge- en vochtige heide, stuifzandheiden met struikheide en zandverstuivingen zijn noodzakelijke maatregelen zoals plaggen en het verwijderen van bos (opslag) uitgevoerd. De verwachtingen m.b.t. effecten hiervan zijn positief, maar de maatregelen zijn nog te kortgeleden uitgevoerd om nu al goede resultaten te kunnen zien. Aanvullend en aansluitend op deze maatregelen wordt afhankelijk van de plaatselijke situatie en mogelijkheden drukbegrazing en overgangsbeheer in de vorm van verwijderen van nieuwe opslag toegepast. Daar waar de bodem verzuurd is, zoals op de Lemelerberg, is steenmeel toegepast. Effecten hiervan zijn ook pas over enige tijd zichtbaar.

Ook ten behoeve van het herstellend hoogveen in het Beerzerveld is het nodige bos verwijderd om verdamping te minimaliseren. De 4 droge jaren gedurende laatste 5 jaar hebben dit habitatype zeker geen goed gedaan! Dat geldt ook voor het habitatype vochtige heide in het Eerderveld, Eerder Achterbroek en de Brakel. Waar de grondwaterstand in het Eerder Achterbroek zomers normaal zo'n 70 cm beneden maaiveld is, is deze gedurende de zomer van 2022 gezakt naar 2.10 m -mv. (mondelinge mededeling van Hans Gronert van Natuurmonumenten, gebaseerd op peilbuisgegevens).

Naast de ontwatering door watergangen in het landbouwgebied is het vrijwel zeker dat beregening hierbij een negatief effect heeft gespeeld. In combinatie met droge zomers kan dit leiden tot een structurele grondwaterstandsval (watervoorraad wordt niet meer aangevuld in de winter).

Wat betreft bestaande stroomdalgraslanden heeft een aanpassing van het begrazingsbeheer in het Junner Koeland (inzet van paarden jaarrond en daarnaast koeien gedurende april-oktober) positief gewerkt. Elders, zoals in het Arrier Koeland, heeft een te geringe begrazingsdruk geleid tot verruiging en vervilting van het stroomdalgrasland. Dit speelt ook in Arrien waar alleen in het westelijk deel (De Mars) het habitatype stroomdalgrasland nog kwalificerend voor komt. In de rest van Arrien worden de potenties voor uitbreiding van stroomdalgrasland onderzocht. Op een aantal plaatsen in het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied is met schraal zand reliëf aangebracht voor de ontwikkeling en uitbreiding van stroomdalgrasland en aansluitend zijn zaden van stroomdalgraslandsoorten uit het Junner Koeland uitgestrooid. Uiteindelijke resultaten hiervan moeten worden afgewacht. Plaatselijk komen soorten wel tot bloei, maar voor ontwikkeling van stroomdalgrasland moeten jaren (10-15) worden uitgetrokken.

6.2 Expertoordeel

Het grootste probleem van alle Natura 2000 habitattypen in het Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied is versnippering (een te gering oppervlak en de geïsoleerde ligging). Dit heeft al geleid tot het verdwijnen van veel soorten, waaronder ook typische soorten. Het gaat onder andere om het korhoen, tapuit en bij de insecten verdwenen onder andere veldkrekel, aardbeivlinder, zilveren maan, veenhooibeestje en gentiaanblauwtje. Voor veel soorten moet op dit moment gevreesd worden, zoals de komavvlinder, veenbloembies en vetblad. Dit zijn typische soorten van in het gebied voorkomende N2000 habitattypen. Naast dit probleem hebben de habitattypen ook nog specifieke problemen. Deze zullen hieronder worden besproken.

H2310 - Stuifzandheiden met struikhei

In 2030 is nog ruim 70% van het oppervlak van dit habitatype licht tot matig belast met stikstof. Dit habitatype is op de plekken waar het zich bevindt, zoals bij het Junner Koeland, vanwege te hoge stikstofdepositie nog steeds behoorlijk vergrast. De aanwezige stuifzanden met struikhei op de landgoederen Beerze en Junne zijn ontdaan van de bovenlaag en opslag. Plaatselijk komt heide weer terug, maar de maatregelen zijn nog maar kortgeleden uitgevoerd en echte resultaten zijn daarom nog niet goed zichtbaar. Stikstofdepositie blijft een bron van zorg en daarmee ook de terugkerende opslag van o.a. berken. De komende jaren zal hierop het beheer consequent afgestemd (moeten) worden. De herstelbaarheid van stikstof van dit habitatype is matig (Bobbink et al, 2022 en nader onderzoek door de Taakgroep Ecologische Onderbouwing)

H2330 – Zandverstuivingen

In 2030 is nog 100% van dit habitatype matig tot sterk belast met stikstof. Op de zandverstuivingen de Junnerbelten en de Heetdelle op het landgoed Junne, die op het landgoed Beerze, maar ook op de Sahara in het Ommerbos is het bos in 2020-2021 verwijderd. Over de resultaten valt nog weinig te zeggen. Zorgen zijn dus ook hier wat betreft de stikstofdepositie. Plaatselijk valt alweer waar te nemen dat er een hard korstje van algen op zand zichtbaar is. Wanneer de stikstofbelasting niet verdwijnt zal op termijn het zand weer worden vastgelegd met soorten als Grijs kronkelsteeltje (tankmos). Wanneer dit proces niet wordt gestopt zullen voor dit habitatype kenmerkende mossen en korstmossen niet terugkeren. Herstelbaarheid van stikstof van dit habitatype is ook nog eens als slecht beoordeeld (Bobbink et al, 2022 en nader onderzoek door de Taakgroep Ecologische Onderbouwing).

H3160 - Zure vennen

Een aantal vennen is opgeschoond ten behoeve van de Kamsalamander. Voor 2030 is voor 100% van het oppervlak nog sprake van matige tot sterke overbelasting met stikstof. Dit moet echt omlaag wil sprake zijn van duurzaam herstel en behoud van dit habitatype.

H4010A - Vochtige heiden

In 2030 is voor 70% van het oppervlak van dit habitatype nog sprake van een lichte tot matige overbelasting met stikstof. Uitgevoerde maatregelen zoals het plaggen, chopperen en het maaien zullen voor dit habitatype niet toereikend zijn voor duurzaam behoud wanneer de stikstofdepositie niet omlaag wordt gebracht. Daar komt bij dat hydrologisch herstel noodzakelijk is omdat de grondwaterstanden veel te ver zijn uitgezakt. Daarbij speelt het peil van de Vecht en de Regge een belangrijke rol

H4030 - Droge heiden

Het grootste deel van dit habitatype ligt op de Lemelerberg. Hier is inmiddels ruim 100 ha bos verwijderd ten behoeve van dit habitatype. Aanvullend maaibeheer en toepassing van steenmeel worden als overlevingsmaatregelen ingezet tegen de te hoge stikstofdepositie (64% van het areaal is in 2030 nog licht tot matig overbelast). Ook voor dit habitatype geldt dat met de genomen maatregelen instandhouding en daarvoor benodigde voldoende uitbreiding erg onzeker is wanneer de stikstofdepositie niet omlaag gaat.

H6120 – Stroomdalgraslanden

Volgens de Aeries berekeningen wordt de stikstofbelasting voor dit habitatype aanzienlijk teruggebracht (in 2030 nog 11% van het oppervlak licht tot matig overbelast). Voor een goed oordeel over de instandhouding van dit habitatype spelen een aantal zaken een rol. In het winterbed van de Vecht en de Regge is op een aantal plaatsen reliëf aangebracht voor ontwikkeling van dit habitatype (hiervoor geldt een uitbreidingsopgave). Inbreng van zaden van stroomdalgraslandsoorten laten goede resultaten zien, maar of op termijn een kwalificerend habitatype ontstaat is onzeker. De herstelstrategie voor dit habitatype kent geen bewezen herstelmaatregelen, wel hypothetische (veronderstelde). Daarvoor wordt in Vechtdal een uitgebreid onderzoek uitgevoerd (M22). Voor een goede basenhuishouding voor dit habitatype is regelmatige inundatie en daarmee aanvoer van basenrijk zand van belang. En daarvoor is een ander peilbeheer op de Vecht weer van groot belang. Dit vraagt nog nadere besluitvorming.

H7120ah - Herstellende hoogvenen, actief hoogveen

In figuur 4 is duidelijk te zien dat er een veel te hoge stikstofbelasting is op het Beerzerveld waar het grootste deel van dit habitatype ligt. In 2030 is er nog voor 100% sprake van een matige tot sterke overbelasting met stikstof. Herstel en duurzaam behoud van dit habitatype is erg onzeker bij een dergelijke stikstofbelasting. Daar komt bij dat de 4 afgelopen droge zomers laten zien dat verdroging het probleem van stikstofbelasting alleen maar vergroot en een robuuste aanpak noodzakelijk maakt. Daarbij verdient het peilbeheer van de zuidelijk gelegen buffersloot voortdurend aandacht.

H9120 - Beuken-eikenbossen met hulst

Ruim 60% van dit habitatype kent in 2030 nog een lichte tot matige overbelasting. Uitgevoerde ingrepen zoals verwijdering van exoten (Amerikaanse eik en Amerikaanse vogelkers) en inbreng van gebiedseigen soorten die zorgen voor een snelle omzetting van de strooisellaag zijn echt noodzakelijk. De herstelbaarheid van dit habitatype is onbekend/onzekeer (Bijlsma et al, 2018), maar in ieder geval moet ook voor dit habitatype de stikstofdepositie omlaag.

Hoofdstuk 7: Conclusie

7.1 Synthese

De Natura 2000 habitattypen die nu nog voorkomen in het Natura 2000 gebied kwamen vroeger in (veel) grote oppervlakten voor en stonden in verbinding met elkaar. Ontginningen en verbossing hebben geleid tot versnippering. In combinatie met negatieve milieufactoren heeft dat ertoe geleid dat de resterende N2000 habitattypen kwetsbaar zijn. Veel soorten inmiddels zijn verdwenen uit het Natura 2000 gebied Vecht- en Beneden Regge, waaronder veel typische soorten. Op dit moment staan meerdere soorten op het punt te verdwijnen uit het gebied. Het opheffen van de versnippering en het vergroten van het oppervlak van de Natura 2000 habitattypen heeft de hoogste prioriteit.

Stikstof

Het voorgaande betekent dat in het Vecht- en Beneden-Reggegebied, ondanks de genomen noodzakelijke herstelmaatregelen, de voortdurende overschrijding van de KDW in 2030 voor de habitattypen op de drogere zandgronden, zoals Droge- en Vochtige heide, Stuifzandheiden met struikheide en de Zandverstuivingen de stikstofdepositie nog altijd een drukfactor is.

Ook het habitatype Overgangs- en trilvenen (trilvenen) in het Junner Koeland en het Arriër Koeland is in 2030 voor 70% van het oppervlak nog matig overbelast met stikstof.

Voor habitattypen als Herstellend hoogveen (Beerzerveld), de Zure vennen en het heideveentje Dode Ven is er waarschijnlijk nog vele jaren een sterke overbelasting met stikstof.

Daar komt bij dat deze habitattypen ook nog slecht herstelbaar zijn wat betreft stikstof, ook als de stikstofdepositie onder de KDW komt.

Voor Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) is in 2030 voor 65% van het oppervlak stikstof vanwege een matige overbelasting nog een drukfactor. De herstelbaarheid van dit habitatype is onbekend c.q. onzeker. Zonder zware beheeringrepen blijft er sprake van successie, dus een geleidelijke verandering in soortensamenstelling en bodemkenmerken (Bijlsma et al, 2018).

Hydrologie

Voor de habitattypen stroomdalgrasland en alluviaal bos is het op orde brengen van de hydrologie een urgente voorwaarde. Voor de stroomdalgraslanden zijn inundaties met water vanuit de Regge en Vecht belangrijk om aan de vereiste pH (basenvoorraad) voor dit habitatype op orde te houden. De te lage Vechtpeilen gedurende de zomer vormen voor deze en andere grondwaterafhankelijk habitattypen een probleem.

Voor kwaliteitsverbetering van het alluviaal bos langs de Regge, Vechtmeanders en de Bevert zijn voldoende hoge (grond)waterpeilen van belang om verdroging en verzuring tegen te gaan. Deze zijn er nu niet.

Naast de drukfactor stikstof vormt hydrologie (te ver uitzakkende grondwaterstanden) ook een hoofdprobleem voor vochtige heide en de vennen. De droge zomers pakten ook slecht uit voor het Herstellend hoogveen in het Beerzerveld. Door teveel verdamping gedurende deze 4 droge zomers vormt verdroging voor dit habitatype een restprobleem. Het peilbeheer op de Vecht is van invloed op deze habitats.

7.2 Lange termijn en toekomstperspectief

Als het lukt om op korte termijn het systeem robuuster te maken (vergroten van de oppervlakten in combinatie van het verbinden van N2000 habitattypen) en de abiotiek te herstellen, kan een verder kwaliteitsverlies mogelijk voorkomen worden. Gezien het feit dat er al veel soorten zijn verdwenen en meerdere (ook typische) soorten in kleine geïsoleerde populaties voorkomen, heeft dit haast.

Het lange termijn en toekomstperspectief van de stikstofgevoelige habitattypen op de drogere zandgronden in het Vecht- en Beneden-Reggegebied, zoals droge- en vochtige heide, stuifzandheiden met struikheide en de zandverstuivingen is niet goed wanneer de stikstofdepositie niet behoorlijk omlaag wordt gebracht. Behoud en kwaliteitsverbetering, laat staan de voor behoud vereiste uitbreiding voor sommige habitattypen, staan in dit gebied onder druk. Wanneer de stikstofdruk voldoende omlaag wordt gebracht is er in combinatie met een stevig (overgangs)beheer toekomst voor deze habitattypen.

Voor de stroomdalgraslanden, alluviale bossen en de beuken-eikenbossen met hulst is daarnaast ook de herstelbaarheid van stikstof nog onbekend c.q. onzeker.

Een onzekere factor, waar moeilijk invloed op uit te oefenen is, is het klimaat. Als het aantal droge zomers verder toeneemt zullen grondwaterstanden te laag blijven voor herstel van bijvoorbeeld vochtige heide en zal de te forse verdamping zorgen voor het nog moeilijker herstellen van het hoogveen in het Beerzerveld. Herstel van het hydrologisch systeem, zo lang mogelijk vasthouden van water en het opheffen van drainerende ontwateringsmiddelen, is echt noodzakelijk.

Effecten op de grondwaterstanden als gevolg van de toekomstige (gecombineerde)uitbreidingen van de drinkwaterwinningen Archemerberg en Hammerflie zijn niet uit te sluiten en dienen te worden onderzocht.

Tot slot is het Vechtpeil van groot belang voor de instandhouding van een aantal habitattypen langs de Vecht (zie hetgeen hierover wordt opgemerkt in hoofdstuk 8).

7.3 Eindoordeel

Het eindoordeel (Tabel 7) voor Vecht- en Beneden Regge-gebied volgt uit deze Natuurdoelanalyse in vergelijking met de referentiesituatie uit het aanwijzingsbesluit. Er wordt gekeken of behoud van de natuurdoelen is geborgd en het behalen van instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 3) binnen bereik blijft of komt bij de te verwachten stikstofdepositie (hoofdstuk 4), in combinatie met andere drukfactoren en gegeven de geborgde (uitgevoerde en geprogrammeerde) natuurherstelmaatregelen (hoofdstuk 5). In het eindoordeel wordt gewerkt met drie definities: 'Ja', 'Ja, mits' en 'Nee, tenzij':

Leiden de maatregelen tot het tegengaan van verslechtering én bereiken instandhoudingsdoelstellingen?	
Ja	De natuurdoelanalyse levert in dit geval de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen realisatie van de instandhoudingsdoelstelling mogelijk maakt door het op orde brengen van de condities daarvoor. Deze uitkomst bevestigt het maatregelenpakket en biedt basis voor verdere uitwerking van maatregelen in gebiedsplannen.
Ja, mits	De natuurdoelanalyse levert de ecologische onderbouwing dat het vastgestelde pakket maatregelen, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, verslechtering weliswaar voorkomt, maar dat aanvullende maatregelen nodig zijn voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstelling op lange termijn. Dit leidt tot verdere verkenning van aanvullende maatregelen. Dat kunnen zowel bronmaatregelen zijn als natuurherstelmaatregelen.
Nee, tenzij	De natuurdoelanalyse levert een ecologische beoordeling van het pakket maatregelen waaruit blijkt dat met vastgestelde maatregelen verslechtering niet valt uit te sluiten. De natuurdoelanalyse maakt in dat geval duidelijk wat de knelpunten zijn.

Op basis van de analyses in voorgaande hoofdstukken komen wij tot de onderstaande eindoordelen:

Tabel 8: Eindoordeel Vecht- en Beneden-Reggegebied

		Doel		Stikstof		Verslechtering	IHD	Restprobleem	Eindoordeel
		Oppervlakte	Kwaliteit	Overbelasting 2020	Prognose overbelasting 2030				
H2310	Stuifzandheiden met struikhei	>	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H2320	Binnenlandse kraaiheibegroeiingen	=	=	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Onbekend	Stikstof	Nee, tenzij
H2330	Zandverstuivingen	>	>	Matig tot sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	=	Sterk	Sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H3150	Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden	=	=	Geen	Geen	Wordt voorkomen	Binnen bereik		Ja, mits
H3160	Zure vennen	=	>	Sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H3260B	Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden)	=	=			Onbekend	Onbekend	Onbekend	
H4010A	Vochtige heiden (hogere zandgronden)	>	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H4030	Droge heiden	>	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H6120	Stroomdalgraslanden	>	>	Licht tot matig	Geen tot matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie (morfologie)	Nee, tenzij
H6230	Heischrale graslanden	=	>	Matig tot sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten		Stikstof	Nee, tenzij
H7110B	Actieve hoogvenen (heideveentjes)	=	=	Sterk	Matig tot sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H7120	Herstellende hoogvenen	=	=	Sterk	Sterk	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H7140A	Overgangs- en trilvenen (trilvenen)	=	=	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H7150	Pioniersvegetaties met snavelbiezen	=	=	Matig	Geen tot matig	Niet uitgesloten	Binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	=	=	Matig	Matig	Niet uitgesloten	Binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H9190	Oude eikenbossen	>	>	Matig tot sterk	Matig	Niet uitgesloten	Binnen bereik	Stikstof	Nee, tenzij
H91EOC	Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen)	>	>	Geen tot matig	Geen tot matig	Niet uitgesloten	Niet binnen bereik	Stikstof, hydrologie	Nee, tenzij
H91FO	Droge hardhoutoibossen	=	=	Geen	Geen	Wordt voorkomen	Binnen bereik		Ja

Legenda

Doelstelling en huidige kwaliteit:
 = Behoudsdoelstelling;
 > Uitbreiding- of verbeterdoelstelling;
 G Goede kwaliteit;
 M Matige kwaliteit;
 ? Onbekend

Trend in oppervlakte of kwaliteit:
 + Positieve trend;
 - Negatieve trend;
 = Stabiele trend;
 ? Trend onbekend;

Uit het overzicht uit tabel 8 blijkt dat 17 stikstofgevoelige habitats in Vecht- en Beneden Reggegebied beoordeeld zijn met 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat verslechtering niet uit te sluiten valt. De instandhoudingsdoestellingen voor dit gebied op de lange termijn zijn niet in zicht of er is nog niet voldoende informatie beschikbaar om te onderbouwen dat de habitats niet verslechteren. Een richting voor nieuwe (herstel)maatregelen wordt gegeven in hoofdstuk 8.

Hoofdstuk 8: Richting nieuwe (natuurherstel)maatregelen

Uit de synthese blijkt dat er een restprobleem aanwezig is. Het gaat voornamelijk om de drukfactoren versnippering, stikstof en hydrologie.

Om de versnippering op te heffen zal allereerst gekeken moeten worden welke oppervlakten van de verschillende habitattypen nodig zijn om voldoende leefgebied te bieden voor de typische soorten. Hierbij zal bijvoorbeeld ook moeten worden gekeken hoe delen van een Natura 2000 habitattypen in verbinding met elkaar kunnen worden gebracht. Kennis van het voorkomen van typische soorten is hierbij van belang. Wanneer er een herstelopgave ligt voor de kwaliteit, zal ook moeten worden gekeken welke typische soorten verdwenen zijn uit het gebied.

Voor wat betreft stikstof zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen bereiken. Met het huidige maatregelenpakket wordt door maximale inzet van de (relevante) beschikbare overlevingsmaatregelen de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie tegengegaan. Dit is echter niet voldoende om de negatieve effecten van de te hoge stikstofdepositie voldoende teniet te doen en daarmee zicht te hebben op het op de langere termijn behalen van de instandhoudingsdoelen voor het Natura 2000-gebied. Verslechtering valt niet uit te sluiten. Het is van belang om aanvullende (bron)maatregelen te nemen om de stikstofdepositie in het gebied verder omlaag te brengen.

Oplossingen moeten worden gezocht in het integraal aanpakken van de problematiek, waarbij, en dat is feitelijk niet nieuw, verdroging, verzuring en vermessing tegelijk worden aangepakt.

Om habitats weerbaarder te maken tegen klimaatverandering zijn mogelijke nieuwe maatregelen te vinden in areaalvergroting en robuuster maken. Bijvoorbeeld door het onderling verbinden van de veentjes (als soorten in 1 veentje uitsterven kan het via ander veentje terugkomen).

Een tweetal voorbeelden:

- Systeemherstel van het Eerder Achterbroek en het Junnervlier. Verplaatsing van een aantal boerenbedrijven, het dempen van een aantal sloten en het verhogen van de bodem van de Bevert kan hier zorgen voor echt systeemherstel en kwaliteitsverbetering en uitbreiding van alluviaal bos en aanliggende leefgebieden als Lg 06 en Lg 08).
- Inrichting van de Eerderhooilanden in 2023 zal ook leiden tot systeemherstel in het Reggedal (aansluitend op het Eerder Achterbroek en het Junnervlier) en een kwaliteitsverbetering voor het aanwezig alluviale bos en de leefgebieden daar (dotterbloemgrasland en de nat, matig voedselrijke graslanden).

Verder is het Vechtpoel bepalend voor een aantal grondwaterafhankelijke habitattypen in het winterbed. Maar ook van belang voor voldoende dynamiek waarbij gronden met stroomdalgraslanden regelmatig inunderen. De Vecht ligt nu diep ingesleten in het dal, zorgt voor een drainerende werking en in combinatie met het gevoerde peilbeheer voor een afgevlakte dynamiek. Waterschap Vechtstromen is bezig met het herzien van het Koersdocument (waar naartoe met de Vecht?). Dit is het moment om het peilbeheer met het oog op de aanwezig natuur- en landschapswaarden in het Vechtdal goed te regelen.

Referenties

Documenten:

- Bell, J.S. en van 't Hullenaar, J. W., Ecohydrologisch onderzoek Eerderhooilanden - Steile Oever In relatie tot volledige inzet van de vergunde capaciteit van drinkwaterwinning Archemerberg, Bureau Bell Hullenaar, in opdracht van de provincie Overijssel, Zwolle, 2022.
- Bobbink, R. (2021). Effecten van stikstofdepositie nu en in 2030: een analyse. Onderzoekcentrum B-WARE, Nijmegen. Rapportnummer RP-20.135.21.35.
- Bobbink, R., G. van Dijk, E. Remke & H. Tomassen (2022). Herstelbaarheid van door stikstofdepositie aangetaste Natura 2000-habitattypen: een overzicht. Onderzoekcentrum B-WARE, Nijmegen. Rapportnummer RP-21.117.21.95.
- Bobbink, R., Loeb, R., Bijlsma, R. J., & van Delft, S. P. J. (2019). Doet extreme droogte stikstofbom in droge heide barsten. Vakblad Natuur Bos Landschap
- Engelbertink, G. (2018). Advies uitmijnen Eerder-Achterbroek. Vernatting Eerder-Achterbroek in relatie tot te verschralen/uitmijnen percelen. Notitie 18-101. Ecogroen bv Zwolle.
- Eysink, F. & Bulten, G. (2022). Arriën, potenties stroomdalgraslanden en overige Natura 2000 instandhoudingsdoelen. Witharen: Coöperatie Bosgroep Noord Oost Nederland.
- Provincie Overijssel. (2020). Addendum Beheerplan Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden Regge-gebied (nr. 39) Overijssel.
- Provincie Overijssel (2022). Ontwikkelopgave Natura 2000 Jaarverslag 2021
- Provincie Overijssel. (2016). Natura 2000 beheerplan Vecht- en Beneden-Reggegebied.
- Provincie Overijssel. (2017). Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) Vecht- en Beneden-Reggegebied.
- Runhaar, J. en J.M. Kamerling (2018). Aanvullend advies in relatie tot uitmijnen Eerder /Achterbroek. Consequenties van uitstel vernatting in relatie tot doelstellingen voor grondwaterafhankelijke habitattypen in de heideterreintjes. Rapport 18-259. Ecogroen bv Zwolle.
- Salomons, M. (2017). Verjonging Jeneverbesstruweel Boetelerveld, Beerze en Lemelerberg. Onderzoek & Advies. Rapport 17-338. Ecogroen bv Zwolle.
- Staatsbosbeheer. (2019). Planuitwerking Interne PAS-maatregelen Vecht- en Beneden-Reggegebied.
- Sweco. (2021, december). Eindrapportage monitoring herstelmaatregelen Vecht- en Beneden-Reggegebied 2018 – 2021 - Herstelprocesindicatoren.
- Verbruggen, D. (2018). Spoorplas Beerze. Geotechnisch advies. Kenmerk D80-GCO-KA-1700131. Movares Nederland bv, Utrecht.

Webbronnen:

- BIJ12. (2022, 2 februari). Monitoring en Natuurinformatie. Geraadpleegd op 1 september 2022, van <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/monitoring-en-natuurinformatie/>
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (z.d.). Natura 2000 Vecht- en Beneden-Reggegebied. Natura 2000 in Nederland. Geraadpleegd op 3 mei 2022, van <https://natura2000.nl/gebieden/overijssel/vecht-en-beneden-reggegebied>
- Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). (z.d.). AERIUS-monitor Overijssel. AERIUS Monitor. Geraadpleegd op 1 november 2022, van <https://monitor.aerius.nl/gebieden.html?voortouwnemer=overijssel>

Bijlage 1: Instandhoudingsdoelstellingen en omgevingscondities vanwege 'Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden'

Op 25 november 2022 maakte de Minister van LNV het zogenaamde 'Wijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' bekend (ook wel genoemd 'Veegbesluit'). Het Veegbesluit wijzigt voor 101 Natura 2000 gebieden in Nederland het aanwijzingsbesluit. Vast is komen te staan dat in deze Natura 2000 gebieden ten tijde van de aanwijzing natuurwaarden (habitattypen en soorten) voorkwamen maar waarvoor in het aanwijzingsbesluit nog geen instandhoudingsdoel was geformuleerd. Het Veegbesluit herstelt deze situatie. Dit Veegbesluit formuleert voor de betreffende natuurwaarden nu ook instandhoudingsdoelen.

Het Veegbesluit formuleert voor Vecht- en Beneden-Reggegebied instandhoudingsdoelstellingen de habitattypen H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen, H3130 Zwakgebufferde Vennen, H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruid, H3260B Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden en H91F0 Hardhoutoobossen. Aangezien deze habitattypen nog niet in het beheerplan zijn opgenomen, is de informatie over de ecologische vereisten, oppervlakte, kwaliteit en trends opgenomen in Bijlage 1. Deze teksten waren reeds opgesteld vanwege publicatie van het ontwerp-Veegbesluit in 2018.

Gebiedsanalyse H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het aanwezige habitatype H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen ligt in het deelgebied Lemelerberg en bestaat uit twee kleine locaties met monotone soortenarme kraaiheide-standen. Samen gaat het om ongeveer 0,03 hectare. De twee voorkomens liggen in een matrix van droge (niet door kraaihei gedomineerde) heide. Overige kwaliteitskenmerken zoals de aanwezigheid van typische (korstmos)soorten en van blad- en levermossen zijn niet bekend.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Er zijn geen gegevens over de trend in oppervlakte en kwaliteit van Binnenlandse kraaiheibegroeiingen in het gebied.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In de referentiesituatie (2014), 2020 en 2030 wordt over het hele areaal de kritische depositiewaarde met ongeveer 800 à 900 mol N/ha/jaar overschreden.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Bijlage 1 tabel 1: Overzicht van ecologische vereisten H2320 Binnenlandse kraaiheibegroeiingen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Matig zuur tot zuur	pH <5,0
Vochttoestand	Matig droog tot droog	GVG: >40 cm – mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	< 150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	15 kg of 1071 mol N ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	Dominantie van kraaihei; Hoge bedekking van mossen en levermossen (> 30%); Lage bedekking van grassen (<10%) en bos (<10%); Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

Het huidige reguliere beheer van het heidecomplex waarin de kraaiheibegroeiingen liggen bestaat uit extensieve schapenbegrazing en incidenteel, waar nodig branden, drukbegrazing en maaien.

Knelpuntenanalyse

Er zijn momenteel geen direct zichtbare N-gerelateerde knelpunten in de voorkomen van binnenlandse kraaiheibegroeiingen in de vorm van vergrassing of houtige opslag. Wel is er sprake van een zodanig sterke dominantie van kraaihei dat er weinig andere soorten voorkomen in de habitattypen. Die soortenarmoede kan ook een gevolg zijn van verzuring door N-depositie, waardoor met name korstmossen verdwijnen (K31, K32, K37).

Kennisleemten

Er zijn geen gegevens bekend over trends in oppervlakte en kwaliteit van dit habitatype. Het is daarnaast niet goed bekend of kraaiheide zich kan uitbreiden onder droge zonbeschenen omstandigheden. Kennis met betrekking tot de rol van luchtvochtigheid in de vestiging van is nuttig voor het beheer van dit habitatype. Het oplossen van deze laatste kennisleemte heeft echter geen relatie met het PAS, omdat het niet stikstof-gerelateerd is.

Maatregelen

Voorkomen verslechtering korte termijn

Behoud van het habitatype wordt bewerkstelligd met het huidige reguliere beheer van het heidecomplex waarin de Binnenlandse kraaiheibegroeiingen liggen: extensieve schapenbegrazing en incidenteel, waar nodig branden, drukbegrazing en maaien. Extra PAS-maatregelen worden in dit stadium niet nodig geacht.

Realiseren instandhoudingsdoelen lange termijn

Gelijk aan de korte termijn.

Toelichting maatregelen

- het doorbreken dominantie kraaihei is niet nuttig; het is waarschijnlijker dat kraaiheide zich uitbreidt in de struik/dophei-vegetaties rondom de huidige voorkomen
- plaggen wordt niet overwogen, omdat de humuslaag behouden moet worden
- de heide wordt niet gechopperd, omdat dit geen beter resultaat levert dan maaien (med. M. Zekhuis, Landschap Overijssel)
- de overige maatregelen die in de Herstelstrategie voor dit habitatype worden genoemd, wordt niet geschikt geacht vanwege de beperkte omvang van het gebied en de beperkte toegevoegde waarde

Gebiedsanalyse H3130 Zwakgebufferde vennen

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Op één locatie in het Eerder Achterbroek is een zwakgebufferd ven (H3130) aanwezig, met een netto oppervlakte van 0,32 hectare. Het gaat om de Rompgemeenschap met veelstengelige waterbies en veenmos, die volgens het profielformulier als matige kwaliteit habitatype telt. Ook is er pijpenstrootje aanwezig in het ven, wat bijdraagt aan de matige kwaliteitsbeoordeling.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Er zijn geen gegevens over de trend in oppervlakte en kwaliteit van het Zwakgebufferde ven in het gebied.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

In de referentiesituatie (2014), 2020 en 2030 wordt over het hele areaal de kritische depositiewaarde met meer dan 2x de KDW overschreden. Actuele en toekomstige stikstofdepositie vormen hiermee een belangrijk knelpunt voor dit habitatype.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Bijlage 1 tabel 2: Overzicht van ecologische vereisten H3130 Zwakgebufferde vennen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot matig zuur	pH 7,5 – 4,5
Vochttoestand	Diep tot langdurig inonderend	GVG: < – 50 tot -5 cm - mv
Zoutgehalte	Zeer zoet	<150 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Zeer voedselarm- matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Niet	
Kritische depositiewaarde stikstof	Zeer gevoelig	8 kg of 571 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	Periodiek wisselende waterstanden; zandige of venige bodem; geen of weinig dominantie van veenmossen (<20%); optimale functionele omvang > enkele ha	

Knelpuntenanalyse

De interne ontwatering in het Eerder Achterbroek en de ontwatering inclusief de onderbemaling in het landbouwgebied ten oosten van het Eerder Achterbroek hebben mogelijk een verdrogend effect op het zwakgebufferde ven (K2, K3). Ook de bebossing in boswachterij Ommen draagt mogelijk bij aan de lagere grondwaterstand in het Eerder Achterbroek (K5). De overschrijding van de KDW voor stikstofdepositie heeft een negatieve invloed op de kwaliteit (K31, K37) en is dat ook in de toekomst (knelpunt K32)

Kennisleemten

Er zijn geen gegevens bekend over trends in oppervlakte en kwaliteit van dit habitatype. Daarnaast is er een kennisleemte m.b.t. de historische ontwikkeling van de waterhuishouding in boswachterij Ommen en wat de consequenties van deze ontwikkeling waren voor de geohydrologische situatie en vegetatieontwikkeling van vennen/veentjes en natte heidegebieden. Zie verder § 3.1.4 en paragraaf 4.1 voor de onderzoeksopgave.

Maatregelen

Voorkomen verslechtering korte termijn

Het habitatype Zwakgebufferde vennen profiteert van de vernattingsmaatregelen in en rondom het Eerder Achterbroek (M1a t/m f). De vergrassing door pijpenstrootje kan worden beheerst door periodiek kleinschalig te chopperen (M32).

Realiseren instandhoudingsdoelen lange termijn

De noodzaak en uitwerking van aanvullende vernattingsmaatregelen voor de lange termijn worden met onderzoek op de korte termijn uitgezocht (M2). Tevens dient het kleinschalig chopperen waar nodig te worden voortgezet (M32).

Toelichting maatregelen

- Vernatting en herstel van kwel van gebufferd grondwater door maatregelen in de waterhuishouding zijn bewezen maatregelen met een langdurig effect;
- Chopperen (M32) is ook een bewezen maatregel met een werking op de middellange termijn;
- Al deze maatregelen verlichten deels de negatieve effecten van atmosferische depositie die voor dit habitatype in het gebied erg hoog is;
- De overige maatregelen die in de Herstelstrategie voor dit habitatype worden genoemd, worden niet geschikt geacht, vanwege gebrek aan inzicht, de beperkte omvang van het gebied en/of ongewenste neveneffecten.

Gebiedsanalyse H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Actueel areaal en kwaliteit habitatype

Het habitatype Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden (H3150baz) komt voor in twee oude meanders van de Vecht, over een totale oppervlakte van 2,4 hectare. Ter hoogte van de N36 ligt een klein voorkomen met doorgroeid fonteinkruid. In de oude meander bij het Junner Koeland is groot blaasjeskruid en krabbenscheer aanwezig. Deze typische soorten duiden op goede kwaliteit habitatype. Periodieke overstroming van de afgesloten meander door de Vecht zorgt voor aanrijking van basen; aanrijking door kwel speelt nauwelijks een rol.

Trends in areaal en kwaliteit habitatype

Er zijn geen gegevens over de trend in oppervlakte en kwaliteit van dit habitatype in het gebied.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Er is geen sprake van overschrijding van de KDW voor dit habitatype. Stikstofdepositie is dan ook geen knelpunt.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Bijlage 1 tabel 3: Overzicht van ecologische vereisten H3150 Meren met krabbenscheer en fonteinkruiden

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Basisch tot neutraal	pH > 6.5
Vochttoestand	Diep	GVG: > -50 cm – maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer zoet tot zwak brak	< 1000 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig tot zeer voedselrijk	
Overstromingstolerantie	N.v.t.	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	H3150baz: 30 kg of 2143 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	Dominantie van drijvende of ondergedoken waterplanten met forse bladeren Helder water (goed doorzicht); Goede waterkwaliteit (onvervuild, niet te hoog fosfaatgehalte); Waterdiepte tenminste 0,8 meter; Optimale functionele omvang: vanaf enkele hectares.	

Knelpuntenanalyse

Er zijn momenteel voor zover bekend geen (stikstofgerelateerde) knelpunten met betrekking tot dit habitattype.

Kennisleemten

Er zijn geen gegevens bekend over trends in oppervlakte en kwaliteit van dit habitattype.

Maatregelen

Er zijn momenteel geen PAS-maatregelen aan de orde voor dit habitattype, aangezien er geen N-gerelateerde knelpunten zijn.

Gebiedsanalyse H91F0 Droge hardhoutooibossen

Actueel areaal en kwaliteit habitattype

Het habitattype komt met geringe oppervlakte en een matige kwaliteit voor op een oeverwal langs de Overijsselse Vecht bij de Stekkenkamp.

Trends in areaal en kwaliteit habitattype

Er zijn geen gegevens over de trend in oppervlakte en kwaliteit van de Droge hardhoutooibossen in het gebied.

Stikstofdepositie in relatie tot kritische depositiewaarde (KDW)

Er is geen sprake van overschrijding van de KDW voor dit habitattype. Stikstofdepositie is dan ook geen knelpunt.

Systeemanalyse: Ecologische vereisten

Bijlage 1 tabel 4: Overzicht van ecologische vereisten H91F0 Droge hardhoutooibossen

Aspect	Voorwaarde	Kwantitatief
Zuurgraad (pH)	Neutraal tot zwak zuur	pH 7,5- 5,5
Vochttoestand	Matig droog tot zeer vochtig	GVG: < 40 tot 25 cm –maaiveld.
Zoutgehalte	Zeer tot (matig) zoet	< 300 mg Cl/l
Voedselrijkdom	Matig voedselrijk	
Overstromingstolerantie	Nooit tot regelmatig	
Kritische depositiewaarde stikstof	Gevoelig	29 kg of 2071 mol N/ha/jr
Kenmerken van goede structuur en functie	- Hoog aandeel van hardhoutboomsoorten; - Gevarieerde vegetatiestructuur met hoge bedekking van struiklaag (> 30%);	

	- Aanwezigheid van oude levende of dode dikke bomen en/of oude hakhoutstoven; - Hoog aandeel van bolgewassen in voorjaarsaspect; - Incidentele overstroming;	
Optimale functionele omvang: vanaf enkele tientallen hectares		

Knelpuntenanalyse

Knelpunten in de waterhuishouding ten aanzien van H91F0 hardhoutooibossen zijn onduidelijk door gebrek inzicht van de kwaliteit van habitattypen en invloed van de normalisatie en stuwing van de Vecht (effect onduidelijk) en lokale ontwatering in het winterbed en de omringende hogere gronden (K9, K10).

Kennisleemten

Zie hierboven, de invloed van normalisatie en stuwing van de Vecht op eventuele verdroging is niet goed in beeld.

Maatregelen

Er zijn momenteel geen PAS-maatregelen aan de orde voor dit habitatype, aangezien er geen N-gerelateerde knelpunten zijn.